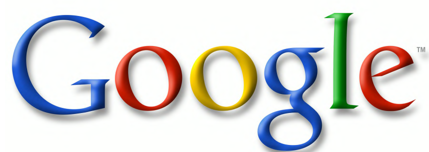
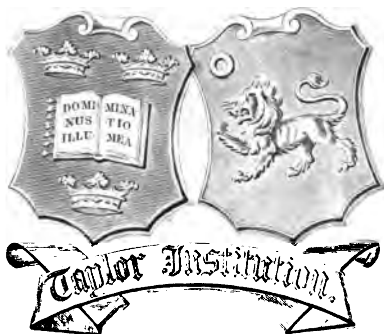
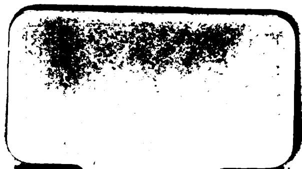

DOMI NUS ILLU
MINA TIO MEA
Taylor Institution.

Danske

Ordsprog og Mundheld,

samlede og ordnede

af

Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

Selv Trolden man slægte
Sin Moder paa,
Og Dannemand ægte
Gjør dobbelt saa:
Vil Danskhed forfægte
Med meer end Staal,
Og aldrig fornægte
Sit Modersmaal!

Kjøbenhavn.

Forlagt af Universitetsboghandler C. A. Reitzel.

Trykt i Bianco Lunos Bogtrykkeri

1845.

Forord.

„Den, der giver snart, giver to Gange“, er et godt gammelt Ordsprog, som jeg vel, ved denne Leilighed, maa to Gange siges at have glemt; thi hverken findes det i Samlingen, og heller ikke har jeg fulgt det. Det er nemlig henved trediva Aar siden, jeg ikke blot begyndte at samle paa Danske Ordsprog, men opmuntrede mine Landsmænd til det Samme*), og dog har jeg lige til nu opsat at giøre det første Skridt, ved at udgive mit „Mundforraad“ og hvad jeg i de ældre Samlinger fandt Fortrinligt.

Dog, det nytter næsten ligesaalidt at giennemhegle sig selv, som at giøre det ved Andre, og jeg vil derfor give Læseren et bedre Exempel, ved at sige, det glæder mig, at jeg endelig er kommet over Dørtærskelen, som, efter Ordsproget, er den længste Vei, thi ligesom den første Ord-

*) I Stykket "Om Orssprog", Dannevirke III. 62.

bog i et Sprog, trods al sin Ufuldstændighed, er et stort Skridt fremad, saaledes er ogsaa den første Samling af Ordsprog, hvori man nemt kan finde Rede, trods alle dens Ufuldkommenheder, et Fremskridt, man, med nogen Varme for Sagen, maa kunne lade sig giennemhegle for og dog glæde sig ved. Naar der nemlig først er en saadan Samling, hvis Feil og Mangler let lade sig opdage, da lade Manglerne sig ogsaa let afhjelpe og Feilene rette, saa ikke blot de Lærde kan oversee den store Almindling, der kun behøver at opdyrkes, for at bringe rige Frugter, men, hvad der er det vigtigste, Folket kan finde og i Munden prøve Udtrykkene for sin naturlige Tankegang, som Det enten har tabt, eller dog tabt Sikkerheden paa og Magten over.

Jeg vil derfor ikke foregribe Læseren, ved selv at opregne alle de Mangler og Feil, jeg selv kan see ved dette Prøvestykke, men heller sige, hvordan jeg har stræbt at stille Ordsprogene i deres rette Lys, som er deres eget. De ældre Samlinger, som jeg kiender, er nemlig enten, som Peder Laales, et reent Virvar, eller, som Peder Syvs, en vilkaarlig Inddeling efter hvad Samleren syndes, et Ordsprog kunde bedst anvendes paa og bruges til, eller endelig et Register efter For-Bogstavet.

Intet af disse Exempler kunde jeg bekvemme mig til at følge, men har stræbt at benytte Ordbogs-Formen paa en bedre Maade, ved at see paa Hoved-Ordene, uden at

grændse enten de kom først eller sidst. Herved stødte jeg nu vist nok ved Giennemførelsen paa mange Vanskeligheder, som vel kun maadelig er overvundne, men Læseren vil dog meget snart kunde see, om et Ordsprog, han tænker paa, findes i Samlingen eller ikke, og hvor det da end staaer, vil det altid have et lille Ord at støtte sig til, som selv naar det glipper, giver et Lysglimt fra sig. Naar det ikke formeget vilde have forstørret Bogen, burde maaskee, hvor Hoved-Ordet var tvivlsomt, Ordsproget været at finde paa flere Steder, men nu besluttede jeg mig til kun at sætte hvert een Gang, saa, hvor Enkelte findes to Steder, er det, fordi jeg ikke tidsnok har opdaget det.

I den store Grændse-Strid, som de Lærde siger, der skal føres mellem „Ordsprog" og „Mundheld", vil jeg ikke indlade mig, da den kun findes paa Papiret, ikke i Folke-Munden, som er Begges naturlige Opholdssted, hvor de boer meget fredelig sammen, og jeg berører det da kun for at sige, at hvor man, i Begyndelsen eller Midten, finder Klammerter, indslutte de Ord af mine, hvorved jeg vilde hjelpe Ordsproget til sin nu i Munden tabte Form. Ligesom nemlig „at staae i sit eget Lys, at slaae Vand paa en Gaas, at hjelpe af Dynen i Halmen, at være som en Ugle mellem Krager", der nu kun er løse Talemaader, hos Laale findes i deres bundne Stil, saaledes er aabenbar „at kiøre om i en anden Gade, kun at have Dagen og Veien"

og Andet deslige, faldne Ordsprog, som kun behøve en Haandsrækning for igien at komme paa Benene.

At nu denne Samling ikke kan giøre fjerneste Krav paa Fuldstændighed, seer man vel strax, men jeg vil dog udtrykkelig melde, at jeg først kun havde betænkt at give Folke-Munden igien hvad den havde givet mig, altsaa kun hvad jeg har hørt med mine egne Øren, saa naar jeg siden tog med af Laale, Rimkrøniken, en gammel Ordsprogspsalme, Syv og Møenske Mundheld, hvad jeg uden stor Besværlighed kunde overkomme, da var det kun for at giøre Samlingen nyttigere til det Skolebrug, jeg ønsker og haaber, der vil blive gjort af den. Vel er dette Haab maaskee endnu i Manges Øine for dristigt, men da det er mine dristige Haab, der i en heel Menneske-Alder har givet mig Mod til at leve og virke for Efterslægten, saa kan jeg umulig slaae Haanden af dem nu, da den Efterslægt, jeg ventede paa, synes kommet, og det er mig derhos indlysende, at naar Folkenes Lovgivere, Lærere og Ledere indsee, at Alt hvad der levende og virkelig skal oplyse Folkene og ramme deres Bedste, maa være folkeligt, da vil de ikke blot selv finde, hver sit Folks Ordsprog og Mundheld høist lærerige, men ogsaa lægge dem til Grund ved Folke-Oplysningen, hvad enten de saa udtrykke Sandheder, som skal følges, eller aabenbare Feil, som man maa stræbe at rette.

Man seer nok, at jeg ved det Sidste tænker paa de saakaldte „slette" Ordsprog, som det slet ikke nytter, men tvertimod skader at udelukke af Bøgerne, naar de findes i Folke-Munden, og som desuden gierne er „tvetydige" saa de kan ogsaa bruges godt; thi paa en Maade er jo virkelig „Enhver sig selv nærmest, og er en Tyv i sin Næring og det er et daarligt Mandfolk som er bange for et Fruentimmer" og til sand Oplysning hører ligesaavel Advarsel som Opmuntring, der kun bliver levende ved at knyttes til folkelige Udtryk.

Hvad endelig de saakaldte grove eller platte Ordsprog angaaer, da er der jo vistnok en Grændse, som aldrig burde overskrides, men paa den anden Side maatte mange af de bedste og fyndigste udelades, naar man skulde rette sig efter den sippede, ikke engang Franske, men Franskagtige Pænhed, der hos os fødte Afsmag for alt det Drøie og Fyndige i Folkets Udtryk. Det gjælder da her om en vis kvindelig Takt, og min Regel har været at huske efter, hvad min Moder, en meget fintfølende og dannet Kone af det gamle Slags, enten selv sagde eller hørde paa uden Anstød. Uagtet det derfor nu kan være „gyseligt" nok at nævne enten „Skit" eller „skarp Lud til skurvet Hoved" i smukt Selskab, saa er det dog i mine Øine ingenlunde Noget, Papiret burde rødme ved, da det Tilsvarende ingenlunde forsvinder af Virkeligheden, naar det ei længer nævnes ved sit rette Navn, men skjuler sig kun under et mere velklingende.

Af de brugte Tegn betyder L. Laale, S. Syv, M. Møenske Mundheld, Rk. Rimkrøniken og Ps. Ordsprogs-Psalmen, og hvor intet Tegn findes, er Meningen, at det har jeg selv hørt; men skiøndt dette sædvanlig vil slaae til, har dog endeel seent opdagede Feil lært mig, at Umagen for at giøre et saadant Arbeide feilfrit, er meget utaknemmelig, saa jeg maa nøies med den Bevidsthed, ingen Flid at have sparet.

Maatte nu kun Arbeidet i det Hele være saa betimeligt, at det bliver flittig brugt og snart overgaaet af et langt bedre! Kun det er mit Ønske, men det er ogsaa mit Haab, fordi, efter Ordsproget, som tidlig trøstede mig, men fattes dog i Samlingen: det brænder først, som er Ilden næst; thi af al Hverdags-Tale ligger Intet Folke-Aanden saa nær, som de ægte Ordsprog, og skiøndt Endeel, som jeg kun har fundet i Bøger, turde findes uægte, saa kan jeg dog føle paa min folkelige Samvittighed, at de er kun faa i Forhold til dem, der vil gaae glat ind i Munden, de kom ud af, og giøre Gavn paany til at rense baade Smagen, Stilen og Hjernen for alt det fremmede Braggods hvormed vi er blevet hjemsøgte og belemrede!

---

1. Har man sagt A, maa man ogsaa sige B.
Der skal Aag til uvane Sviin. S.
Bogstaven ihjelslaaer, men Aanden giør levende.
Aanden er villig, men Kiødet er skrøbeligt.
5. Aaret har en vid Mund og en stor Mave. Pl.
Med Aarene sanker man Forstand.
Hvad der ikke skeer i Aar, kan skee ad Aare.
En Abe kommer en Anden til at gabe.
Aben skal ogsaa have sin Torvedag. M.
10. Adel uden Dyd er Lygte uden Lys. S.
Er det et Spørgsmaal, om Kongen er Adel?
Adam fik en Hak og Eva fik en Rok, deraf er al vor Adels-Flok.
Agt kommer ei Alt i Pung. Pl.
Hvad der ligger ingen Magt paa, giver jeg ingen Agt paa.
15. Det var ikke godt, om Alle havde Magt som de har Agt.
Med Alderen voxer Viisdom. Pl.
Alderdommen maa man holde Noget tilgode.
Alderdom giør hvidere, men ei bedre. S.
Al Snak lader sig høre, og al Mad lader sig æde.
20. De er ikke Alle Frøkener, som har favert Haar. Pl.
De bliver ikke Alle Præster, som i Skole gaae. Ps.
De er ikke Alle Lærde, som har lange Kapper. Ps.
Ei er alle Fugle Høge. Pl.

Alle Kneb giælder, naar de bliver brugt.
25. Vi er Alle Mennesker, naar vi er afklædte.
Man skal ei alle Ord Ede give. Ll.
Hvo Alle vil tjene, faaer Tak af Ingen. Ll.
Alle Eventyr er Løgn og alle Viser sande. S.
Alle Baader hjelper, (sagde Soen, hun greb en Myg). Ll.
30. Hvem der vil vade giennem alle Vande, han drukner tilsidst. S.
Døe skal vi Alle.
Vi skal Alle den Vei, sagde Bonden, han saae En blev hængt.
Vi er Alle Syndere.
Det er umueligt at giøre Alle tilpas.
35. Det gaaer galt, hvor Alle vil raade.
Alle Beilere er rige og alle Fanger fattige. Ll.
De er ei Alle Fruer, som har lange Slæb, og ei Alle Kokke, som har lange Knive. Ll.
Hvem der vil have alt sit Eget, faaer Intet af Andres.
Det er ikke Alt i Mave godt, som i Mund er sødt. Ll.
40. Det vorder ei Alt til Regn, som mulner. Ll.
Aske-Brud bliver aldrig kirkeprud. S.
Man gribes ei paa de Veie, man aldrig kommer. S.
Det er ikke godt at boe paa alfare Veie.
Der groer ikke Korn paa alfare Veie.
45. Hvem der bygger ved alfar Vei, faaer mange Mestere. S.
Almindelig Bøn og almindelig Bande er almindelig sande. S.
Et Spøg, et Andet Alvor.
Spøg kan blive til Alvor.
Slaae Alvor paa Gammen. Ll.
50. Alvor og Gammen kan bedst sammen. Ll.
Der er aldrig det Tant, der er jo Alvor iblandt. S.

Ingen æder den Andens Mad, uden han bliver deraf uglad. Pf.

Stundum har den Ene Dyden og den Anden Lykken. M.

Tit har den Ene Pungen og den Anden Pengene.

55. Den ene Stodder kan ikke taale, at den Anden har to Kieppe.

Den ene Ravn hugger ikke Oiet ud paa den Anden.

Ens Død, en Andens Brød.

Naar den ene Dør slaaes haardt i, springer tit den Anden op.

Det skal være en haard Vinter, naar den ene Ulv æder den Anden. S.

60. Den ene Sorg slukker den Anden (sagde Konen: igaar døde min Mand, idag tabde jeg min Naal). Ll.

Det duer ikke at bygge op med den ene Haand og rive ned med den anden.

Den ene Dag gaaer, den anden kommer.

Den ene Høflighed (Billighed) er den anden værd.

Bid byder anden ind. Ll.

65. Den ene Kniv holder den anden i Skeden.

Hver er vild i en Andens Vraa. S.

Det er en smal Sag at skiære en bred Rem af en Andens Ryg.

Anden Mands Heste og egen Svøbe kan taale meget. S.

Det er ingen Sag at svømme, naar en Anden holder Hovedet iveiret.

70. Den Ene støber Kuglerne og den Anden skyder dem ud.

Det er godt at stange under en Andens Blus. Ll.

Den Ene saaer, den Anden høster.

(Kan du ikke komme frem, saa) kiør om i en anden Gade.

Hvad den ene Kieltring tager fra, skal den Anden lægge til.

75. Den Ene malker Bukken og den Anden holder Soldet under. S.

Mangen En falder selv i den Grav, han grov til en Anden.
Den Ene har Lyst til Moderen og den Anden til Datteren (saa bliver de Begge gift).
Godt at spille om en Andens Hud. S.
Det Ene skal giøres og det Andet ikke forsømmes.
80. Det ene Ord tager det Andet.
Bød saa Huus, at Du skader ei Andet. Ll.
Et er Ret, et Andet Sæt (Forordning). Ll.
Eet Haar og Andet giør Bonden skaldet. Ll.
Et er hvad man vil, et Andet hvad man skal.
85. Det ene Bryllup giør det Andet. S.
Sluk ikke Andres Lys for at dit skal brænde klart. M.
Hvem der snakker efter Andres Mund, faaer Skam paa sin egen.
Man seer bedre Andres Feil end sine egne.
Man skal ikke giøre mod Andre uden hvad man selv vil hændes og have.
90. Man skal helst blive klog af Andres Skade.
Ingen halter af Andres Skade. S.
Den Vind, som blæser Nogen i Havn, borer Andre i Grund. M.
Angre aldrig Velgjort, Godt giøres ei formeget. S.
Hvem der saaer uden Kære, skal og angerløs skiære. S.
95. De er de rette Karle, der æder saa de sveder og arbeider saa de fryser.
Man arbeider ei strængt ved Vandspanden. S.
En Arbeider er sin Løn værd.
Hvem der ikke vil arbeide, skal heller ikke æde.
Profiten gaaer tit i Arbeids-Lønnen.
100. Armest er den, som intet Godt veed. S.
Armod er en tro Følgesvend. S.

Man kan ogsaa slide Silke for Armod.
Hvo Armod kan skjule, bær den lettest. S.
Armod og Kiærlighed er onde at dølge. S.
105. Armod ynkes, Rigdom hades. M.
Art følger Art, af Trold fødes Djævle. M.
Det har en Art, naar Soen toer sig.
Det har ingen Art, at Giøgen kukker paa bar Kvist. S.
Arte Dig, Kobber-Navle, du est i Guld sat! S.
110. Hvem der tager ved Arv, tager ved Giæld. S.
Ingen veed, hvo hinanden arver. S.
Den er kun halv Arving, som arver Forældrenes Gods, men ei deres Dyd. S.
Arvings Graad er halv Latter. S.
Du skal ei attraae, hvad du ei kan faae. S.
115. Ave er god, naar den kommer itide.
Var ikke Ave, gik Verden af Lave. S.
Som man aver sine Børn, saa haver man dem.
Hvo aveløs lever, han æreløs døer. Ll.
Avind er en udydelig Ting, under Skjoldet giver hun Sting, thi kan man sig ei vare. Rk.
120. Aarle staaer Avind op. Ll.
Man skal og avle, hvad ilde skal ødes. Ll.
Avlingen æder sig selv op, dog æder Husbonden med. S.
Man kan ikke faae baade i Pose og Sæk.
Man kan ikke baade blæse og have Meel i Mund.
125. Alting kan være godt nok, men dog er Baaden bedst. Ll.
Bagefter kommer tyndt Øl.
Bag i Baaden sidder Skipperen.
Det er bagefter at skyde Brønden til, naar Barnet er drufnet.
Somme Folk kommer Alting bag paa, ligesom Jule-Aften paa Kiællingen.

130. Bag-Dør skæmmer Huset. S.
Bag-Raad er Van-Raad. S.
Bande bider ikke i Skind, uden Haand følger med.
Mangen En banker paa den Dør, han agter aldrig at gaae ind ad.
Bar er broderløs Bag. Ll.
135. Giæssene gaaer altid barbenede.
Hvo Barnet tager ved Haand, tager Moderen om Hjertet. S.
Et godt Barn giør sin Fader glad, et ondt sin Moder beskæmmer. Rk.
Det er et godt Barn, der slaaer sig selv.
Godt Barn kvæder faur Vise og Ondt kvæder fuul. Ll.
140. Barnet maa have et Navn.
Barnet veed ikke Maal paa sin egen Mave.
Blind er Barne-Mave. Ll.
Børn giør Børne-Gierninger.
Det er Lidt, der kan fornøie Børn.
145. Børn er snart lokkede.
Naar man skikker Børn ad By, kan man selv gaae bagefter.
Børn skal man ikke fortælle uden hvad man vil høre igien.
Børn regner ei, hvad Skieppen koster. S.
Det er ikke godt at sidde under sine Børns Vinger.
150. Børn hittes ikke ved en Høi.
Gamle Folk er to Gange Børn.
Hvor man ikke har gamle Folk, sætter man Børn til Høibords. S.
Uden I blive som Børn, kommer I ikke i Guds Rige.
Det er godt at have traadt sine Børne-Skoe.

155. Det er ikke Børne-Værk, naar gammel Kiælling dandser. S.

Hvem der ikke kan bede, gaae til Søes!

Beder, saa skal eder gives!

Hver en Fier i Dynen beder om Morgenen at ligge, og hver en Gnist i Asken om Aftenen at sidde. S.

En Malle-Krave er bedre i Krig end en Messe-Hagel. S.

160. Bedre er Held end hundrede Mark. Ll.

Bedre er Brød end Fugle-Sang, Mad end malet Væg. S.

Det er bedre at komme for tidlig end for silde.

Bedre for at være end efter at kære. S.

Hvo er bedre, uden han bedre giør? Ll.

165. Bedre at kiøre end at trække. Ll.

Bedre er Heelt end med Guld bødt. Ll.

Bedre at flye end ilde at fægte. Ll.

Bedre at stryge Seil end at kantre. S.

Bedre at Barn græder end gammel Mand. S.

170. Bedre er svang Hest end tom Grime. Ll.

Den Green som bøies er bedre end den som brister. Ll.

Bedre er Baade-Ild i By end ond Vane. Ll.

Bedre er Venne-Nap end Fiende-Klap. S.

Bedre at være Kiøn lig end Konning. Ll.

175. Bedre er grov Traad end bare Laar. S.

Bedre at blæse hardt end at brænde sig. S.

Bedre er gammel Mø end ung Skiøge. S.

Bedre at være skeeløiet end blind. Ll.

Fader og Moder er gode, dog er Gud bedre. Ll.

180. Bedre er Æblet givet end ædt. Ll.

Bedre er god Lykke end høi Byrd. Ll.

Det er bedre at stemme Bæk end Aa. Ll.

Gode Ord er bedre end Guld. Ll.

Der er ingen bedre Mennesker til end Mandfolk og Fruentimmer.
185. Bedre er snild Tunge end snøgt Hoved. Ll.
En Demant er bedre end en Møllesteen. S.
Det er bedre at lade sig bære til Graven end at gaae selv. S.
ArneBande bider bedst. Ll.
Den bedste Giøþning falder fra Husbondens Sko. S.
190. Han kiender bedst Vandet, som vadet har. S.
Tyven tjener Galgen bedst. S.
Bønnen sidder bedst i Bælgen. S.
Den Hest, som fortjener Havren bedst, faaer mindst af den.
Det er Benene, som bærer Kiødet.
195. Man gnaver Noget af et Been, Intet af en Steen.
Det koster Been at ride paa Kiep. Ll.
Hvem vil giøre sig til Hund for et Beens Skyld!
Hvem der ikke har det i Hovedet, skal have det i Benene.
Det er godt at have Been i Næsen.
200. Hvem der rører ved Beg, han smører sig.
Beg og Tjære er Baadsmands Ære. S.
Det er ikke godt at være begfingret.
(Det er slemt) at halte paa begge Been.
Povel Vendekaabe bær Kappen paa begge Skuldre.
205. Godt begyndt er halv fuldendt.
Man skal begynde med Noget.
Begynd ikke anderledes end du vil holde ud.
Enden er ikke altid Begyndelsen lig.
Begyndelsen er gierne altid det værste.
210. Det er bedst at være sin Skrøbelighed bekiendt.
Bekiendelsen har bragt mangen Mand til Galgen.
Nok Bekiendskab, men ikke Gemeenskab.

Hvem der er bestemt til at stjæle, er ogsaa bestemt til at hænges. M.

Betal eller gaae af Spillet!

215. Naar man betaler sin Giæld, formerer man sin Bo.

Man skal betale en god Spillemand for at blive ved, og en slet for at holde op. M.

Kvit er god Betaling.

Betroet Gods hjelper Mange baade op og ned. M.

Det er baade ondt og godt at være Noget betroet.

220. Hvem Meget er betroet, af ham skal Mere kræves.

Naar Bettel-Staven bliver varm i Haanden, slipper man den nødig. S.

De bider ikke Alle, som vise Tænder.

Hvad kan det skade, at en Hund giøer ad mig, naar han ikke bider mig?

Bjørne-Skindet bider ikke. S.

225. Bie lidt og tag skikkelige Folk med!

Har du lært at bie, kan du blive Konge i Sverrig.

Biende Mand fanger Bør. Ll.

Børen bier efter Ingen. S.

Man bie sin Fiende ei hjemme i Huus, men være ham under hans Dine fuus! Rk.

230. Saa fødes Bier som Bjørne, men af ulige Bid. Ll.

Roes Bjerget og bliv paa Sletten! S.

Naar der er Rüm-Frost paa Bjerget, er der koldt i Dalen. S.

Hør skal bindes som Brud, men Blaar som Tyv. S.

Ord binder Munde og Hampe-Reb Orer. S.

235. Hvem der er bundet, faaer Lov til at bie. S.

Hvad kan man giøre, naar Ens Hænder er bundne?

Ko maa heller bisse for Brems end for Kølve. Ll.

Bland dig ikke i Hunde-Trætte!

Hvo sig blander med Guld, lægges i Skrin, hvo sig blander med Mask, ædes af Svin. S.

240. Man maa synge med de Fugle, man er iblandt.

Blanke Møer, skidne Søer.

Blind Høne finder ogsaa et Korn.

Det første, man bliver blind paa, er gierne paa Dinene.

Himmelen er dog blaa, skiøndt den Blinde ikke seer det. S.

245. Den Døve hører Noget, den Blinde seer: Intet. Ll.

Tal ikke som den Blinde om Farverne!

Naar Blind leder Blind, falde begge i Graven.

Skomager! bliv ved din Læst!

Man skal blive ved hvad man har lært, (men det, sagde Tyven, maatte jeg ikke). S.

250. Blodet trækker, (sagde Klokkeren om Ringeren). S.

Blod raaber om Hevn.

Blomst maa have Solskin. M.

Klinten har yndige Blomster. M.

Bly Hund bliver sielden feed. M.

255. Blyheden er en hovisk Dyd, Fruer og Jomfruer giør hun Pryd. Rk.

Bløde Klæder giør kiælne Lemmer. M.

Blødt Haar, stridt Sind.

Jo meer man blødes, desbedre man bliver. S.

Det er godt at have Bod i Bing. Ll.

260. Hvor man har faaet sin Bane, maa man søge sin Bod. S.

Æselet bliver ei lærd af mange Bøger, det bær. M.

Der er to gode Bøger: det Gamle og Ny Testamente. S.

Bonden er ingen Gaas, fordi han er graa.

Hvem vil sætte en Bonde ovenpaa en Herremand?

265. Klapper du Bonden, saa napper han dig. A.

Var Bonden ikke bunden, blev han værre end Hunden.

Lad Bonden bære, han har en bred Ryg!

De maae Alle leve af Bonden.
Bonde er Boes Værge. S.
270. Hvad forstaaer Bønder sig paa Agurke-Salat! (de tænker, det er grønne Ærter).
Manden vidste ikke hans Kone var gal, før hun sang over Borde.
Det har blæst hardt, naar Møg-Hakken er kommet for Bord-Enden. S.
Borg giør Sorg.
Man skal ikke borge paa Blade-Byg.
275. Naar Tranen borger for Vild-Gaasen, flyve de begge af Land. S.
Længe borget er ei givet. S.
Borte er borte, sagde Kællingen om sit Øre. Ll.
Naar Katten er borte, spiller Musen paa Bænke.
Alt hvad der bliver borte i Kiøkkenet, det har Katten taget.
280. Det er ikke borte, som findes kan. S.
Det er ikke borte hvad man giver sin Gris. S.
Lad dem blive borte, som os bedrøve vil!
Braadne Kar i alle Lande.
Raaddent er snart braaddent.
285. Brave Mænd er de bedste. Ll.
Man seer nu igiennem Fingre, derfor giøres ei Briller behov. S.
Naar Vinter lægger Loft paa Strande, da er Bro bredest. S.
Det nytter ikke at stampe mod Brodden.
Da Bremsene stormede Klippen, da mistede de Brodden. M.
290. Bien har vel Brodd, men ogsaa Honning. M.
Broder-Kiv gaaer paa Død og Liv. S.

Der er intet Broderskab i Kortenspil.
Ingen Ko hedder Broge, uden hun har en Plet. S.
Væn Brud har mange Beilere.
295. Det er Bruden, man dandser om. S.
Naar det regner paa Bryllups-Dagen, da regner der Guld i Brudens Skiød.
Det er ikke godt at fare vild om hvad man skal bruge.
Man bruger hvad man har.
300. Klæden og Føden gaaer aldrig af Brug.
Alt hvad der kan bruges, kan ogsaa misbruges.
Mangen Misbrug maa taales for Brugens Skyld.
Den brune Nød har den søde Kierne. Ll.
Brændt Barn skyer Ilden.
305. Smeden har Tænger, for han vil ikke brænde sig.
Blæs paa Kaalen, ellers brænder du dig.
Død eller Brød!
Guldring er aldrig saa rød, den gaaer jo ud for Brød.
Man maa søge sit Brød hvor det findes.
310. Du skal æde dit Brød i dit Ansigts Sved.
Brød har, hvem Brød misundes. S.
Ost og Brød er godt i Nød, Velling er ond at føre.
Vand og Brød er Fange-Kost.
Gud, giv os idag vort daglige Brød!
315. Dens Brød, jeg æder, dens Vise jeg kvæder. S.
Oxen drager af Bugen, men Hesten af Ryggen. S.
Djævelen griber gierne Bugen an. S
Man skal ikke giøre sin Bug til sin Gud.
Var ikke Bug og Bugs-Fylde, da kunde man sin Bag forgylde. S.
320. Den maa bukke, som mindst formaaer.
Det er ingen Skam at bukke for sin Overmand.
Min Søn, om du vil i Verden frem, saa buk!

Det Bedste er paa Bunden.
Der er Folk, som man ikke kan slaae Bund i med en Læsmed.
325. Hvo Mange vil byde, skal meget syde. Ll.
Til sin Ven skal man komme buden i Medgang og ubuden i Modgang. S.
Det nytter ei at byde, hvor Ingen vil lyde.
Hvem der vil bygge, skal have en god Pung.
Hvad de Gamle bygde, kan vi ikke holde vedlige.
330. De Gamle bygde op og vi brækker ned.
Bedst at bygge saa, at man kan blive ved Bygge-Stedet. S.
Saa praler rigt Barn af sin Byrd, som Hjort af sine Takker. Ll.
Om Nogen paa Byrde vil lægge Steen, det blive omsider haim selv til Meen! Ps.
Sjelden er Bytte bedre. Ll.
335. Bytte er gjort paa Bedrag.
Det er ondt Kiv-Bytte at tage Hug ind. Ll.
Hødt er med Intet bødt. S.
Det En bryder med, skal han og bøde med.
Det seer sort ud paa de Christnes Side.
340. Jeg troer bedre dit hedenske Pant end din Christne Tro. Ll.
Christne mit Barn, sagde Smeden til Præsten, saa smeder jeg dig et Plovjern. Ll.
Man rider ikke altid den Dag, man sadler.
Man faaer at tage hvad Dagen hør til.
Det bliver ikke Dag, fordi man staaer tidlig op. S.
345. Det bliver ikke Dag, fordi een Fugl synger, (uden det er Kragen). S.
Der er mange Dage i Aaret og flere Maaltider. S.

Imorgen er atter en Dag.
Lad hver Dag have sin egen Plage.
Gaaer du i Dands, da see til, hvem du tager ved Haand! Ll.
350. Det dundrer, naar Viben dandser paa Engjord. S.
Der er ogsaa en Dødning-Dands.
Tal Dansk til danske Folk!
I skulde nylig ei saameget talt det Franske, saa havde kanskee nu I bedre vidst det Danske.
Hvem der klæder sig paa Fransk, maa fryse paa Dansk.
355. De Danske vandt.
De dumme Danske, siger Tydskeren.
Degne og Duer giør skidne Stuer.
Den Mad, som er paa Skibet, føder Folket.
Den Dag kommer nok, da Koen har sin Hale behov.
360. Den sidder tit paa Domstol, som ei kan stifte Saad mellem Hunde. Ll.
Man driver den Bægge, som gaae vil. Ll.
Den er slemt snydt, som Næsen er af.
Den ræddes for Sækken, som før var i den. S.
Den mister ikke, som først faaer.
365. Den Gaas, Hovedet er af, kækker aldrig meer.
Den Steen, man ikke kan løfte, lader man ligge.
Den Steen bliver vaad, som hver Mand spytter paa.
Den Vrede er spildt, som Ingen bryder sig om.
Den Dag, den Sorg.
370. Det duer ei, at drage Den til Diss, som baaren er til Visk.
Hver er djærv over deelt Lod. Ll.
Dommen er den ukiær, som sig veed uskiær. Ll.
Ingen maa være Dommer i sin egen Sag.

Drage-Dukkerne (faaer Skyld for saa meget).
375. Det er ondt at være Drengs Dreng og Spindekones Terne. S.
Der drikkes mere for Lyst end for Tørst. S.
Drik som Giæst og æd som du hjemme pleier van! Ll.
Drik til jer Mad, ellers kan Pokker ikke fylde jer.
De snakker nok om, man drikker, men ikke hvad Tørst man lider.
380. Drukken Mund har intet Styre. S.
Drukken Viis er ædru gal. S.
Den banker dristig paa, som bær godt Budskab. S.
Dristig vovet er halv vundet.
Dristig Mand staaer Lykke for.
385. Man kan ogsaa være dum-dristig.
Den Dovne maa man immer drive. Ll.
Man tager ikke mange Harer med de Hunde, man skal drive til Skovs.
Der drukner Fleer om Aaret i Vin end i Vand. S.
Immer drukner Sladder for god Kvindes Dør. Ll.
390. Muus drukner ei under Hølæs. S.
Man kan drukne i sin egen Lærdom.
Drukken Mands Ord er Drømme ligest. S.
Man skal ogsaa vide, hvem man fortæller sin Drøm. S.
Immer drømmer So om Mask og Kiælling om Krogstav. Ll.
395. Hvad duer Halm til?
Naar der er Fare paa Færde, da seer man først, hvad Folk duer til.
Brogeløs Mand og raadløs Kvinde duer ikke stort. S.
En staaende Sypige og en siddende Kokkepige duer kun lidt.

Naar Glasset er itu, duer Stumperne ikke. S.
400. Døer Ræven, saa duer Bælgen. S.
Saa duer Frugten, som Dyden er i Træet. Ll.
Det kiendes paa Dug, hvor Daare sidder. S.
Dunet Hoved er Fattigmands Ære og Rigmands Skam. Ll.
Man giør tit en Dyd af en Nødvendighed.
405. Skiønhed forgaaer, men Dyden bestaaer.
Dyd er udødelig. S.
Dyrene har ingen anden Gud end Mennesket.
Der er ogsaa Dyr i menneskelig Skikkelse.
Gode Raad ere immer dyre, naar man trænger til dem.
410. Somme Folk seer ud som den dyre Tid.
Dyrt er Doctor-Vand, men dyrere er Dommer-Blæk. M.
Det er dyrt Smør, som slikkes af en Hegle. S.
Man kan ogsaa kiøbe Guld for dyrt.
Den døer ei af Sult, som dyrt kiøber. Ll.
415. Bedre dyrt at kiøbe end ilde at svelte. Ll.
Dyrt Klenodie giør lystigt Tilsyn. Ll.
Han giemmer dyrebar Ting, som sin Fred giemmer. Ll.
Det man længe skal bede om, er dyrekiøbt. S.
Døden blæser ikke i Lur for sig. Ll.
420. Døden vil ikke have Nei. S.
Det nytter ikke, naar Døden banker paa, at sige: gaae til min Nabo.
Selv Ormen krymper sig ved Døden.
Døden er haard at gaae paa (sagde Molboen, han druknede Aalen).
Naar Lykken er sær, er Døden kiær. Ll.
425. Ulvens Død er Kvægets Liv. S.
Kiærlighed er stærkere end Døden.

Døden skal have en Aarsag.
Døde er død Mands Venner. Ll.
Man kan ikke døe uden een Død.
430. En Ung kan døe, en Gammel skal døe.
Kan du ikke leve, saa kan du døe.
At døe skal være det Sidste, man giør.
De døe Alle, som dødsens ere. Ll.
Mord maa ei dølges.
435. Døren gaaer mest i hele Huset. S.
Hunde og Herremænd lukke ikke Dørre efter sig.
Man maa ikke falde med Døren ind i Huset.
Dine Ord i Øren og mine ikke bag Døren!
Det nytter ikke at tale for døve Øren.
440. Om Høsten er Høns døve. S.
En døv Sax giør en skiævmundet Skræder. S.
Een Svale giør ingen Sommer.
Een Blomst giør ingen Krands. S.
Een maa altid holde Lyset.
445. Det holder haardt at faae mange Hoveder under een Hat.
Man kan drage paa een Line og dog hver ved sin Ende. S.
Det er daarligt, kan man ikke sagtens skye een Dør. Ll.
Een imod Een, To imod Fanden!
Rom blev ikke bygt paa een Dag.
450. Mange kan hjelpe Een, men Een kan ikke hjelpe Mange.
Een Gang er ingen Gang.
Een Bi er bedre end hundrede Fluer. S.
Man skal ikke skiære Alle over een Kam.
Alle Skoe kan ikke slaaes over een Læst.
455. Sjelden volder Een, at To trættes. S.
Ingen er god, uden Een, som er Gud.
Een Fugl i Haanden er bedre end ti i Luften.

Een Brand kan ikke brændes og een Kiælling kan ikke skiændes.
Vi lever altid ved een Gud, men ikke ved eet Kiøb. S.
460. Alle Nøgler ligger ikke i een Kones Lomme.
Use og Ose tigger begge til een Pose. S.
Fanden brækker ikke een Kippe ned, uden han vil bygge To op igjen. S.
Man har kun eet Liv.
Eet skabbet Faar kan fordærve en heel Hjord.
465. Eet Byg-Korn kan tynge en Hest til Jorden. S.
Eet Kys kan visses af. S.
De To skal være Eet.
(Det er et Lykketræf) at slaae to Fluer med eet Smæk.
Eet Jomfru-Haar kan trække meer end ti Par Heste. S.
470. Naar eet Led er borte, er Kiæden brudt. S.
Naar eet Hjul i Seierværket staaer, da staae de alle. S.
Naar eet Faar løber til Vands, da løber de Alle.
Man faaer ikke Alt det, man kan see med eet Øie.
Det er en daarlig Muus, som kun har eet Hul.
475. Eet Ord kan være saa godt, som fire og tyve.
I Mangel af Nummer Eet, tager man Nummer To.
Eet: der har du, er bedre end to: farvel! S.
Eens Bier, sagde Gasen, han drak af syv Rendestene.
Solen skinner eens, Sommer og Vinter, men den varmer ikke eens. S.
480. Naar man er ene, har man Ingen at skiændes med.
Bedre at være ene end at have ond Stalbroder. Ll.
Man skal ogsaa have Ære i Livet, naar man er ene. Ll.
Det er ikke godt, at Mennesket er ene.
Ene om Raadet, ene om Sorgen.
485. Efter Ny kommer Næde. M.
Som Ko bisser for, bisser Kalv efter. M.

Efter Regn kommer Solskin.
Efter Helt kommer Hær. S.
Man skal stævne efter Evne.
490. God er Sved efter Bad og Angers-Graad efter Synd. S.
Efter Regn groer Græs, men efter Vin vorer Baas. S.
Man skal ogsaa saae efter slet Høst. S.
Mangen En gavner, som Svinet, kun efter Døden. S.
Det Ene maa være efter det Andet, Huset efter Fæet.
495. Der kommer en Dag efter denne.
(Hvem der spiser Dyresteg), han døer efter det.
Jæger-Piben efteraber alle Fugle-Stemmer. M.
Hvorfor skal vi giøre Noget for Efterkommerne, de har ikke giort Noget for os?
Efter-Smækket skal man tage sig i Agt for.
500. Man kan ogsaa drikke sig fuld i sin egen Vin. S.
Faaret paa sin egen Haand har Ulven for sin egen Mund. M.
Enhver So synes bedst om sine egne Grise.
Fei først for din egen Dør!
Hund er djærvest for sin egen Dør (og Hane paa sin egen Mødding). Ll.
505. Man seer bedst med sine egne Øine.
Egen Haand er altid huldest. S.
Vore egne Hunde skal gnave vore egne Been. S.
Det er en slem Fugl, der giør i sin egen Rede.
Enhver meler gierne sin egen Kage.
510. Enhver skulde gribe i sin egen Barm.
Man tager saa frit til sit Eget.
Man vil gierne sætte Foden under sit eget Bord.
Elsk mig lidt, elsk mig længe!
Hvad man elsker, det ligner man.
515. Aben elsker sine Unger, saa hun krammer dem ihjel. M.

Godt nok, at Manden faaer et Embede, men bedre at Embedet faaer en Mand. M.

Manden skulde ikke søge Embedet, men Embedet Manden.

Alting faaer Ende, uden Guds Naade.

Naar Enden er god, er Alting godt.

520. Det giver sig i Enden (sagde Reebslageren).

Hoffærdighed faaer altid slet Ende. Ll.

Slemt Herskab faaer Ende, men ikke slet Jord. S.

See til Enden!

Det faaer vel ogsaa Ende, sagde den Onde om Bededagen..

525. Enten seer du Verdens Ende eller den seer din. M.

Om Vinteren er Dagen kun to stumpede Ender.

Enhver har sine Feil.

Enhver er hans Synd sød og hans Anger leed. Ll.

Enten Noget eller Intet.

530. Det maa enten bære eller briste.

Enten det gaaer i Bakker eller i Huulveie, (saa maa man dog frem),

Med somme Folk er Alting enten islæng eller isprœng.

Man skal enten sige til eller fra (Ja eller Nei.)

Enten til Rebet eller til Greben! S.

535. Tilsøes maa man enten synke eller seile. S.

Enten man piber eller man synger, (maa man holde for).

Evigt Arbeid giør evig Stodder.

Den har Venner faa, som har mange grønne Grave Ll.

Faare-Skræk og Kvinde-Vrede endes gierne med Bæde.

540. Sæt dig paa den nederste Hylde, saa falder du ikke ned.

Hvordan Katten falder, staaer den dog paa Benene.

Hvo ilde falder, staaer værkende op. Ll.

Hvo som staaer, see til, han ikke falder!

Man kan falde over et Halmstraa.

545. Brolæggeren faldt ned og slog Blytækkeren ihjel.

Mangen En er faldet over et Svin og har glemt sin Latin.

Falder man ikke ned ad Trappen, man falder ikke op ad den.

Immer falder af farende Læs. Ll.

Immer falder af fatteløs Byrde. Ll.

550. Gaae ikke og fald over dine egne Been!

Fals slaaer sin egen Herre paa Hals.

Falsk Mynt giælder hverken til Indtægt eller Udgift. S.

Der skal Fingre af Jern til Fanden at flaae. Ll.

Fisken fanger Madingen, men Krogen fanger Fisken. S.

555. Man fanger Kvinder med Gods, Narre med Roes og Harer med Hunde. S.

Hvem der giver sig i Fare, omkommer i Fare.

Den Gud vil bevare, er uden al Fare.

Er Veien farlig, saa gak varlig! M

Strid Uld er ond at farve. S.

560. Sandhed skifter aldrig Farve. S.

Det er en daarlig Farve, som gaaer af i Vasken.

Længe at faste er ei at spare Brød. S.

Man skal ikke drage fastende af By (eller fuld hjem).

Mæt Mave roser Fasten. S.

565. Han faster ei længe, som faaer en god Davre. Ps.

Den har godt ved at faste, som finder Fisk paa sin Disk. Ll.

Hvad man fattes, skal man lede om.

Kvinde og Mølle fattes altid noget. S.

Den Friske fattes meget, den Syge kun Eet. M.

570. Man kan tage sig fattig, og give sig rig.

Det er ingen fattig Mand, som kan noget Godt. S.

Fanden er fattig.
Det er ondt at være fattig og hoffærdig.
Fattig Ære er let at bære.
575. Det er en ærlig Sag at være fattig.
Der ligger ofte rigt Barn i fattig Kones Skiød. S.
Gud naade den Fattige!
Siig ikke den Fattige Nei!
Salige er de Fattige i Aanden.
580. Fattigmand har ei uden af Haand i Mund. Ll.
Fattig-Folk har ogsaa Hjerte.
Fattig-Fugl kommer hinkende.
Fattigmand skal ikke have faur Kone eller feed Oxe. Ll.
Fattigmand er ingen Greve.
585. Fattigmands Lykke er immer tynd.
Fattigmands Grød bliver let til Vælling. S.
Immer bær Fattigmand Bo paa Bag. Ll.
Naa naa og saa saa er Fattigmands Trudsel.
Faure Ord fryder en Daare. Ll.
590. Faurhed uden Tugt er Rose uden Lugt. S.
Det Fede vil immer flyde ovenpaa.
De Lade og de Fede har ondt i Hede.
De skal være fede om Munden, som skal ud at fæste Folk.
Fede Høns giør faa Æg. S.
595. Somme Folk bliver aldrig fede, om man saa satte dem i en Smør-Tønde.
Det feder ikke Alt, som fylder.
Det er menneskeligt at feile.
Man kan let tage feil, og kysse Svenden istedenfor Herren. Ll.
Man kan nok see Andres Feil, men ikke sine egne.

600. Hvem der vil hænge sig, finder nok en Strikke.
Det er ingen Sag at finde en Krog at hænge sin Hat paa.
Man kan sagtens finde Sag med en feed So.
Hvem der leder, han finder.
Hvor man finder sine Koster, finder man sin Tyv.
605. Hvem der leder i mange Brønde, finder Forgift i Somme. Ll.
Man kan sagtens finde, hvad man falder over.
Man finder altid den Steen, man kiører paa.
Man finder tit i Bondens Eie, hvad ei findes i Kongens Gaard. Ll.
Man finder i Enkens Bo, hvad ei findes i Pigens Sko.
610. Den finder bedst, som skjælde.
Man finder først Noget, naar man kommer, hvor det er.
Fiin og Falsk (er slemme Følgesvende).
Der spindes aldrig saa fiint, det kan jo ved Solen sees. S
Fingrene af Fadet!
615. Det mindes Fingre hvad fordum gjordes. Ll.
Man maa have et Øie paa hver Finger.
Giver du Fanden en Finger, da tager han hele Haanden.
Somme Folk maa sees paa Fingrene.
Hold dine Fingre hos dig selv!
620. Hold dine Fingre fra Andres Breve!
Man skal fire for den Stub, man har Ly af. S.
Man maa baade kunne fire og hale.
Fire Øine seer meer end To.
Fisken vil svømme.

625. Det er nemt at fiske paa Fadet. S.
Det er fladt at drukne paa tørt Land. Ll.
(Hvem der har Bisselær i Skoene), er fra Flakkebjerg-Herred.
Der er flere Fiskere end Fangere. M.
Jo flere Kokke, desværre Saad.
630. Der er flere graa Giæs end Præstens.
Flere Folk dræbes af Nadver end af Sværd. Ll.
(Den giør Opsigt), der faaer flere Øine end Præsten.
Flere kan træde Bælgen end spille paa Orgel-Værket. M.
Hvem der lever, som Folk er flest, ham spotter Færrest. Ll.
635. De fleste Stemmer giælder.
Fluer ere næsvise.
Mangen En kan ikke taale Fluer i Stuen og har dog Hovedet fuldt af dem. M.
Det flyder, (sagde Palle), som fra spæde Kalve.
Heller flye end ilde fægte.
640. Flye leende Fiende og killende Ven! S.
Flye Øienskalke og malede Kinder. Ll.
Flye det Selskab, som du kan snart forføres af! Pf.
Nissen flytter med.
Den bliver sjelden rig, som tit flytter.
645. Flyv ikke, førend du faaer Fier!
Flyvende Fart falder af snart. S.
Det varede ikke længe, fra Høns fløi op til de fløi ned igien.
Ingen Mand skulde love bort, den Fugl, der flyver, han veed ei, hvort; thi den er ond at finde. Rf.
Loven skal maales efter Folket. S.
650. Folkets Røst, Guds Røst.
Først Folk, siden Sviin.

Det er de Rette, som lægger svære Byrder paa Folk, og rører dem ikke selv med en Finger.
Folket er ikke til for Kongens Skyld, men Kongen for Folkets.
Hvem kan binde for Folke-Munde?
655. Man maa ikke være folkesky.
Den mindre formaaer, du ei foragt! ond Ende faaer gierne Hovmod og Pragt. Ps.
Foragtet Fiende hevner sig, om han kan. S.
Man sætter gierne det bedste Been foran.
Den forbier sig ikke, som bier til en god Nadver. Ll.
660. Man kan ikke forbyde en Fugl at flyve over Hovedet, men vel at bygge Rede i Haaret. S.
Alting forgaaes, men Træsko faaer Gaas aldrig.
Forlad os vor Skyld, som vi forlade vore Skyldnere!
Ulv forliger Sviin. Ll.
(Ogsaa Ægtefolk kan) forliges som Hunde og Katte.
665. Hvem der har formeget af Smørret, kommer Noget i Kaalen.
Formeget og forlidt fordærver Alting.
Man kan ogsaa faae formeget af det Gode.
Vorherre er Daarers Formynder.
Var For-Raad saa gode som Efter-Raad, da blev Ingen forraad.
670. Man elsker Forræderiet men hader Forræderen.
Forseet er forspildt.
Forsigtighed er en Borgemester-Dyd.
Man skulde ingen Mands Gaver forsmaae, hvad enten de ere mange eller faa, men tage dem heller med Ynde! Rk.
Man kan jo ikke forspørge sig (men let forgiøre sig).
675. Folk snakker, som de har Forstand til.

Med Aarene sanker man Forstand.
De gaaer ikke fra Forstanden, som ingen har.
Tit staaer Forstanden stille.
Drik Vand, saa beholder du din Forstand!
680. Forsvoren er evig forloren.
Forsvoren Ting gaaer snarest for sig.
Man skal ingen Ting forsværge (uden at bide sin egen Næse af).
Enhver er sine egne Ords bedste Fortolker.
Bedst ikke at giøre hvad man kommer til at fortryde.
685. Sine Forældre faaer man aldrig igien.
Fraadser æder først Æblet og saa Skrællingen. Ll.
Nei Tak, A er ingen Fraadser, sagde Jyden, han havde ædt nitten Spegesild og de bød ham den Tyvende.
Ingen kan have Fred længer end hans Nabo vil.
Man maa dog vel have Fred i sit eget Huus.
690. Man giør meget for Huus-Fred.
Troe ikke Freden!
Hvo Fred vil nyde, maa ei Freden bryde. M.
Det gaaer ikke til i Krig, som i Fred.
Man være skal i Fred til Krig parat (og i Krig til Fred).
695. Jeg ingen Ting i Verden veed bedre end Fred og Retviisbed. Rk.
Freden er aldrig saa god, at de som har Skaden, beholder den jo. Ll.
Falsk Fred giør ny Krig. S.
Salige ere de Fredsommelige.
Blomsten lugter og i fremmed Bed. M.
700. Før du beseer fremmede Lande, see først til dit eget Huus! M.
Fremmed Mad smager bedst.

Pral ikke med fremmede Fiere! (tænk paa Alliken!)
Fremmede Lader og falsk Farve har ingen Bestand. S.
Naar Skaden skrikker, kommer der Fremmede.
705. Bie bare, til de Fremmede er borte!
Man kan ogsaa komme fremmed til sig selv.
Frihed er bedre end meget Guld, om al Verden var deraf fuld. Rk.
I naturlige Ting maa man have sin Frihed.
Det er godt at være født paa Friheden.
710. (Folk kan være) frie som Fuglen i Luften.
Man kan sige sig fri for Gierningen, men ikke for Ordet.
Gud frie os fra det Onde!
Herrer og Narre har deres Frisprog.
Frist ikke Vorherre!
715. Gud leed os ikke i Fristelse!
Det gaaer altid ud over de Fromme.
Jorden er altid frossen for vantrevne Sviin.
Tit er Frygten større end Faren. M.
Helten frygter Spot, men ei Død. M.
720. Frygt Gud og følg Landeveien!
Frygten kan giøre en Flue til en Elefant.
Kiærlighed driver Frygten ud.
Den Gamle fryser, om han paa Ilden sad. Ll.
Frænde er Frænde værst (sagde Ræven om de røde Hunde).
725. Lad Vorherres Fugl ikke døe! S.
Er det end smukt Veir om Vinteren, synger Fuglene dog ikke S.
Fuglen bygger ei sin Rede større, end Vingerne rækker. M.
Hver Fugl synger med sit Neb (sagde Kukkeren da han hørde Nattergalen).

Seer til Fuglene under Himmelen!
730. Den Fugl er snart krystet, som ihænde haves. Ll.
Strø Salt paa Halen, saa fanger du Fuglen.
Kun en Søvn stiller Fuld og Gal ad. Ll.
Man skal varlig bære fuldt Kar. Ll.
Fuld Mund taler af Hjertens-Grund.
735. Hvad Hjertet er fuldt af, løber Munden over af.
Hvad man giør, naar man er fuld, skal man svare til, naar man bliver ædru.
Fulde Folk giør ingen Ting ret, uden naar de lægger sig i Rendestenen. S.
Man maa see at holde Hjulet i Furen.
Fuskeren har femten Haandværker.
740. Fy dig an, hvor du er sort, sagde Gryden til Kiedelen. Ll.
Fælles Skæbne er sød.
Blomsten er Frugtens Fæste-Penge. Ll.
Fød mig iaar, saa skal jeg føde dig ad Aare!
Hunden har Klæden og gaaer om Føden.
745. Hestene føder Vognmanden bedre end Vognmanden Hestene. M.
Føden faaer man nok, saalænge man skal leve.
Grimen følger Hesten.
Krybben følger ei med Hesten. S.
Med Koen følger Halen.
750. Spotten og Skaden følges gierne ad.
Ungdom og Viisdom følges ikke ad.
Tom Tarm følger lad Arm. M.
Tænk paa Følgerne!
Hvem der hitter Noget, før det bliver tabt, skal døe, før han bliver syg. S.
755. Man skal ikke tage Hatten af, før man seer Manden.
Gal ikke, før du er kommet ud af Ægget!

Giør dig ikke gal, før du veed, hvorfor!
Roes ikke af Baaden, før Torvet er holdt! M.
Ulykken truer ei altid, før den slaaer. M.
760. Jo før man begynder, des før bliver man færdig.
Ond Foged bliver ei god, før man faaer en værre. Ll.
Sælg ikke Skindet, før du har skudt Bjørnen!
Man skal ikke slaae det skidne Vand ud, før man har det Rene.
Ingen er salig, før han kommer i sin Grav.
765. Kast ei det gamle Kar bort, før du veed, om det Ny holder Vand! S.
Man troer ingen Helgen, før man seer Jærtegn. S.
Roes ei af Gildet, før du kommer hjem!
Raab ei vundet, før du er over Sundet! S.
Ingen sørge for Vuggen, før Barnet er født. S.
770. Vorherre mætter Maven førend Øinene.
Førend du beder om Datteren, læg Mærke til Moderen! M.
Brænd ikke Huset, førend Fienden kommer. Ll.
Der har været Folk oppe førend idag.
Hvem der bliver først færdig, skal hjelpe de Andre.
775. Harv først hvad jeg har pløiet, saa faaer du at vide, hvad jeg har døiet!
Hvad der kommer først i Karret, vil det gierne smage ad. M.
Den første Snibbe er bedre end den sidste Bande. S.
Heller den første Vrede end den sidste.
Hold først paa Ploven, før du seer efter Høsten! M.
780. Saae Møget sidst og høst det først! S.
Isen brister gierne først under den voveste Hest. S.
Een Gang skal den første være.
Det brænder først, som er Ilden næst.

De Første skal blive de Sidste og de Sidste de Første.
785. Det er det første Skridt, der koster.
Træet falder ikke for det første Hug.
Af det sidste Bæger kommer det første Ørefigen. Ll.
Det er ikke godt at vinde det første Spil.
Den, der slaaer først, er immer i Forhaanden.
790. Hvem der kommer først til Mølle, faaer først malet.
Ligesaa godt først som sidst.
Den første Fugl faaer det første Korn.
Det første Indfald er tit det bedste.
Faae først og slaae saa!
795. Den første Skade er bedst at styre. Ll.
Søger først Guds Rige og hans Retfærdighed!
(Sjokken gaaer,) som en Høne i Blaar.
Kiøre ud og gaae hjem, det er som Svinene (paa Olden).
Det gaaer ikke i et Aar, som i otte Dage.
800. Meget kan gaae an til en Tid.
Det gaaer an, sagde Spandet-Præst, de bar ham til Kroes.
Gaae ikke over Skrævet!
Krukken gaaer saalænge til Kilde, at den gaaer øreløs hjem.
Gaasen gaaer saalænge til Gilde, at den gaaer halsløs hjem.
805. (Meget i Verden) gaaer ud og ind, som Kong Valdemars R...
(Alt hvad der smager Folk,) gaaer af, som varmt Brød.
Gaae lige paa dine Been!
Gaae ikke paa gale Veie!
Lad dem kalde dig graa, naar de kun lader dig gaae.
810. Man maa krybe, til man lærer at gaae.

See til, du gaaer ikke bag af Dandsen!
Det er ikke godt, naar Munden gaaer i Baglaas. (gaaer af Hængslerne).
Gaae dit Skud og gak med Gud!
Vil du ikke age, saa kan du gaae!
815. Hvordan gaaer det? sagde den Eenøiede til den Halte. Som du seer, sagde han. S.
Man maa gaae paa Jorden, om den saa var gloende.
Naar man har dandset Fødderne af, maa man gaae paa Stumperne.
Naar Øllet (Brændevinet) gaaer ind, gaaer Viddet (Forstanden) ud. Ll.
Jeg ager, sagde Gaasen, da løb Ræven af med hende. Ll.
820. Den Gaas, Hovedet er af, kækker aldrig meer.
Giærd saa Gaard, at der bliver ei Gab ved Enden! Ll.
(Der hører Mod til) at staae i Gabet.
Vil du gioe, saa glem ikke at gabe!
Kan du ikke gloe, saa kan du gabe, og Munden er ligesaa stor som begge Øinene.
825. Gaber du, saa hold Haanden for Munden!
Naar galt skal være, da jo galere, jo bedre.
Det bliver ikke godt, førend det har været reent galt.
Galt gik det, og vel var det.
Galskab er jo kortere, jo bedre. S.
830. Det nytter ei at gabe mod Ovns-Munden. S.
Der skal ogsaa Forstand til at giøre sig gal.
Gale Hunde faae revne Skind.
Det er en gal Kokkepige, som sulter sig selv. Ll.
Ingen Hund løber gal i femten Aar. Pf.
835. Mangen En er ikke saa gal, som han løber avet om til.
De lumske Svin æder Masken, de Gale løber udenom.
Gamle Love og nye Retter er de bedste. S.

Af gammelt Jern smedes nye Vaaben. M.
Gammel-Vane bider bedst.
840. Gammel Arpe er ei god at aftoe. Ll.
Gammel Kiærlighed ruster ikke.
Gammel Ven og gammel Vei, de svige ei.
Til en gammel Tyv skal en ny Strikke. S.
Den gamle Vin er den bedste.
845. Gamle Kar vil gierne rinde. S.
Gammel Naade og nyt Venskab er ei at stole paa. S.
Gamle Mærker slaae aldrig feil. S.
Gammelt Huus har dumme Vindver. S.
Naar der gaaer Ild i gamle Huse, er det farligere end i Nye. S.
850. Gamle Ovne bage og Brød. S.
Gammelt Træ giver god Ild. Ll.
Gamle Viser gaaer endnu bedst. S.
Gamle Folder er onde at slette. S.
Gammel Skade er ond at læge.
855. Gammel Synd giør ny Skam. Ll.
Der skal meget til at fange en gammel Rotte.
Gammel Giæld er bedre end gammel Sag. Ll.
Gammel Giæld skal betales.
Kirken er et gammelt Huus, den staaer nok.
860. Der er ogsaa gamle Narre.
Gamle Mænds Sagn er sielden usande. Ll.
Gamle Træer taale ei at flyttes.
Langt fra Skud giør gamle Krigsfolk. S.
Immer leger Hvalp, mens gammel Hund vil. Ll.
865. Naar den gamle Hund giøer, da skal man see ud. S
Det er ondt at lære gammel Hund at kure. Ll.
Gamle Katte lakke og Mælk.
Gammel Ræv er ond at fange. S.

Gammelt Træ har Fald ivente. Ll.
870. Gammel Læge og ung Bartskær! S.
Gammel Ulv ændser ei Bonde-Skrig. S.
Naar de Gamle bliver gale, da bliver de det tilgavns.
Hvo længe lever, bliver gammel tilsidst.
Alle vil længe leve, men Ingen gammel hedde.
875. Fanden er gammel.
Gamle Støvere giør den bedste Jagt. S.
En Gammel i et Huus er et godt Tegn. S.
Ingen er saa gammel, han tænker jo at leve et Aar. S.
End lever den Gamle, mens Gud vil. Ll.
880. Bliver du gammel, saa bliver du graa.
De gamle Stude har de stive Horn (og de unge Fugle har de bløde Neb.) S.
Gammelt Kiød er ondt at tygge.
Skiøn paa Gammen har ei Alle sammen. Ll.
Slaae Alvor paa Gammen! Ll.
885. Hvem der tager sine Gaver igien, hans Børn bliver sorte.
Jeg priser alle Gaver uden Kølvehug. Ll.
Der kommer aldrig den Skade til Land, det er jo Nogen til Gavn.
Giemt er ikke glemt.
Giem din Mund og giem din Ven! Ll.
890. Det er godt at giemme, som ei æder Brød.
Hvem der giemmer til Natten, giemmer til Katten.
Den giemmer til Muus, som til Morgen giemmer. Ll.
Glemt er giengiældt Ore. Ll.
Kiender du ikke Giengiældelsens Ret!
895. Gienslag er ikke aflagt.
Giensti vorder tit Glipsti. Ll.
Gaae ikke Peer Gantes Gienvei!

Gjort Gierning staaer ikke til Andring.
Gjort Gierning er halv forsvart.
900. Villie og Magt giør alle Gierninger. A.
Redskab og Vidskab giør al Gierning. S.
Vær ikke for gierrig paa Verden!
Gierrig Kværn maler alle Slags Korn. A.
Gierrighed er en Rod til alt Ondt.
905. Skal det være Gilde, saa lad det være Gilde!
Det er et daarligt Gilde, hvor ingen Ting gaaer itu.
Det er Kudskene, der skal rose Gildet.
Grød og Fisk er Gildes-Mad.
Man kan ikke give bort Alt hvad man har.
910. Giv den, som beder!
Man giver hvad man har.
Det er saligere at give end at tage.
Han giver kun lidt, som tigger selv. S.
Den giver tit mest, som mindst formaaer.
915. Man skal ikke give Bager-Børn Hvedebrød.
Hvem der giver til han tigger, skal slaaes til han ligger.
Man bliver ei fattig af hvad man giver bort.
Man har Tak for hvad man giver bort, men kun et Grin for hvad man lader sig narre fra.
Giver du Odeland, da giver du før dig selv fattig end ham rig. M.
920. Mangen En stjæler Oxen og giver Kallunet til de Fattige. S.
Giver Keiseren hvad Keiserens er (og Gud hvad Guds er!)
Man skal ei skue givet Hest i Munden, (den er god nok for det Kjøb.) A.
Giv Raat for ilde født (Ufødet.) A.
Fanden faaer ei Alt hvad man giver ham. S.

925. Korn giver Kage og Kiøbe-Brød Hunger. A.
Naar Stymperen giver Staffelen, er der Glæde i Himlen. S.
Fugle og løst Folk at føde giver Møg for Møde. S.
Der er kun lidt givet i hvad fattig Kone spinder for. S.
Giver du Hesten Sporen, da giv ham ogsaa Tøilen! M.
930. Den er glad, som ei veed af Vaande. A.
Ruder ud! sagde Glar-Mesteren!
Unge Piger vil ikke begloes med Glar-Øine. S.
Naar Døren er lukt og Lyset slukt, da er den glemt, som ude er lukt.
Man glemmer det Ene over det Andet.
935. Hvor man glemmer Noget, kommer man snart igjen.
Naar det er betalt, er det glemt.
Hvad man har laant, maa man aldrig glemme at bære igien.
Glem ikke hvad du selv hedder!
Glem ikke hvad du vilde sige!
940. Mølleren er aldrig saa fuld, at han glemmer at tolde, (han tolder heller to Gange for en Feils Skyld). S.
Naar Hovedet er lægt, er Skurven glemt. S.
Han glemmer tit, som lukke skal, han glemmer ei, som stjæle vil. S.
Man skal glæde sig med de Glade og græde med de Grædende.
Glæd dig ikke for tidlig!
945. Det er en Glæde at kiøre i Slæde, men det er en Vee at vælte i Snee.
Sorrig og Glæde de vandre tilhobe.
Glæden er lig en flygtig Ven, som paa en Reise man finder.
Vorherre er en god Mand.

Enhver er god for sig.
950. Der snoer sig ogsaa en Aal fra en god Fisker. S.
Hvem der har en slem Mund, skal have en god Ryg.
Morgen-Raad og Aften-Rød er gode. S.
Gode Ord er Guld værd.
En god Hører giør en god Svarer.
955. Slette Giemmer giør gode Tyve. S.
Det er en god Bul, som Aret vorer paa Enden af. Ll.
God er rygende Harve og dryppende Møg-Vogn. S.
Et godt Ord finder et godt Sted.
Man faaer tit for et godt Ord hvad man ikke kan faae for Penge.
960. Ord kan være saa gode, som rede Penge.
Et godt Træ bærer god Frugt.
Godt (Ord) vinder glad Hjerte. Ll.
Flere end Ni og færre end Tre giør ikke et godt Lag. S.
Han ager godt Læs i Gaard, som god Hustru faaer. Ll.
965. Træet er aldrig saa godt, at Æblet jo kan blive ormstukket. S.
Der er ikke saa godt et Stykke Kiød, der er jo en Kiertel ved.
Nik er saa godt som Haandtag. S.
Hvem der ikke kan taale Ondt, kan heller ikke taale Godt.
Hvem der ikke vil med det Gode, han skal med det Onde.
970. Somme Folk giør aldrig Godt, naar de veed af det.
Det Gode varer sjelden længe.
Fisken har det godt, han kan drikke, naar han vil. S.
Et Godt kaster ei andet ud. Ll.
Det er ikke for det Gode, naar man lægger Hestene i Vognen.

975. Det er godt at have en god Samvittighed.
Det er godt at have Noget tilgode (naar det er hos en vis Mand.)
Vel stemt er godt nok, men vel spilt er dog bedre. M.
Godt Taal fik aldrig ond Ende. S.
Det er godt, der er Løgn til.
980. Hvor godt Folk er, kommer godt Folk til.
Grønt Saar er saa godt som gammelt. Ll.
Det er godt at være kommet af Godt. Ll.
Godt Heste-Kiøb giør daarligt Ridende.
Godt at sidde i Rørene og skiære Piber. S.
985. Det er godt at være Præst om Paasken, Barn i Fasten, Bonde om Julen og Føl om Høsten. Ll.
Det er godt at være Barn om Julen.
Hvem der smører godt, han kiører godt.
Det var godt at Stakke fik ingen Hale. Ll.
Graa Haar er Grav-Blomster. Ll.
990. Æselet bliver graat i Moders Liv.
Der findes mange Graa, men faa Vise. S
Grin ad Fanden, ei ad Folk!
Grisen er gierne, hvor den har fuldt op. S.
Man maa lade meget gaae igiennem det grove Sold.
995. Grove Karle skal have grov Kost.
Mangen En maa græde iaar, for de loe ifjor.
Den Døde græder tit over den Levende. S.
Grædende Barn giør sjungende Amme. S.
Terne sætter Haand under Kind og græder for Graaskind. Ll.
1000. Mange maatte ligesaa gierne græde, som synge, naar det ikke var for deres Øines Skyld.
Kiællingen græd, for hendes Velling blev til Grød.
Man kan ogsaa græde med tørre Øine.

Hvem Gud giver et Embede, giver han ogsaa Forstand.
Gud kræver ei meer end Han har givet.
1005. Mennesket spaaer, men Gud raa'er.
Alting staaer i Guds Haand.
Hav Gud for Dine!
Det er ikke Alt Guld, som glimrer.
Morgen-Stund har Guld i Mund.
1010. Den græder ei for Guld, som aldrig Guld eiede.
Guld er Guld, selv paa Skiøge og Tyv. S.
Guldet ligger i Bjerget og Skarnet paa Gaden. S.
Naar man skraber Guldet af, griner Træet frem. S.
Man skal ikke forgylde hvad ei Guld er værdt. Sl.
1015. Et Asen med Guld beladt vinder faste Stæder. S.
Guld-Nøglen lukker alle Porte op. S.
Forlangt fra Herre-Gunst fryser man og fornær brænder man sig. S.
Har man ei Gunst, da hjelper ingen Konst. S.
Ord og Penge skal være gængse. S.
1020. Haabet beskæmmer ikke.
Man lever i Haabet (sagde Katten ved Madskabet.)
Saa længe der er Liv, er der Haab.
Man skal altid haabe det Bedste (det Onde kommer af sig selv.) S.
Jeg sælger ikke mit Haab for hundrede Mark. Sl.
1025. Vorherre har sin Haand i Alting.
Haand skal Haand faae eller Mund meensværge. Sl.
Den ene Haand vasker den Anden.
Den høire Haand har Slidbet og den Venstre faaer Ringene. M.
Husk, du har Hænder paa Skaftet!

Det er to daarlige Hænder, der ei kan føde een Mund. S.

1030. Man skal ikke skue Hund paa Haar.

Et Haar og Andet giør Bonden skaldet. Ll.

(Det er haarde Halse, som) har Haar paa Tænderne.

Haardt imod Haardt (sagde Kiællingen, hun satte sin Bag mod Kirke-Muren.)

1035. To haarde Stene maler ikke godt.

Det er haardere end Steen at tage hvad ei er til. Ll.

Tag ikke det Bløde med det Haarde!

Had er hundsk. Ll.

Had begraver de Levende og opgraver de Døde. S.

1040. Frit Mod er halv Tæring og Haab er halv Føde. Ps.

Halvt Huus, halvt Helvede. S.

Lys er halv Stalbroder. S.

God Rygt er Hestens halve Foder. S.

To Halve giør ikke altid en Heel.

1045. Bedre er halvt Brød end Intet. S.

Heller dele halvt end miste Alt. S.

Halve Forholds-Regler due til ingen Ting.

Man skal ikke lade Narre see halvgiort Arbeide.

Halvgiort Arbeide skal man hverken love eller laste. Ll.

1050. Man maa ogsaa forstaae en halvkvæden Vise.

Halv-Skrattes Tale har hverken Hoved eller Hale. Ll.

Spil ikke paa din Hals!

Der synkes meget Godt for Hals. S.

Det er et godt Handværk der føder sin Mand.

1055. Man faaer at gaae i de Klæder, man har.

Man veed hvad man har, men ikke hvad man faaer.

Skaf dig Noget, saa har du Noget!

Man bruger hvad man har.

Man kan nok faae Has paa det Lidt, man har.

1060. Tugt har Ære og Tro har Brød. Ll.
Skov har Øren og Mark har Øine. Ll.
Eet er at have Ret, et Andet at faae Ret.
Hare og Faar er ikke eens kiørt i Gaard.
Hastværk er Lastværk (sagde Uglspil, han havde været tre Dage ude at laane Giær og faldt over Dørtærskelen.)
1065. Hastværk duer kun til at fange Lopper.
Der groer Græs, som hegnet er. Ll.
Vei heller Maanen end alle Stjerner! Ll.
Heller den første Vrede end den Sidste.
Heller ungt Barn end gammelt Skarn.
1070. Heller eneste Barn end eneste Hest. S.
Heller døe med Ære end leve med Skam.
Heller fri Mands Død end evigt Fængsel. M.
Heller Noget harsk end Alt færsk. S.
Heller laane en Gal sine Klæder end en Nøgen. S.
1075. Heller saaret end syg. Ll.
Heller Vable paa Haand end Knude paa Hals. M.
Heller Meget tilgode end Alt optaget.
Heller død end raadvild.
Heller stryge sine Landsmænds Sko end Udlændingers Fod. S.
1080. Heller lokket Datter end hængt Søn. Ll.
Heller skilles ad end bygge paa Helvede sammen.
Regner det ikke her, saa regner det hist. Pf.
Hist op og her ned, og Sommer kommer til Pindsdag.
Alle vil Herrer være, Ingen vil Sækken bære. S.
1085. Man skal Herre være eller Herre tjene.
Hvo tidlig vil være Herre, bliver længe Svend. Ll.
Man maa være Herre i sit Huus.
Vor Herre sidder overlig og seer nederlig. Ll.

Tjeneren er ikke bedre end Herren.
1090. Som Herren er, saa følge ham Svende.
Det er godt at være sin egen Herre.
Herre-Breve skal man læse to Gange. S.
Herre-Bøn er Herre-Bud. S.
Man skal æde med Herre-Børn, men ei lege med dem. S.
1095. Man kan ogsaa sætte en Herre-Gaard overstyr.
Fire Skilling er dog ingen Herre-Gaard.
Herre-Hum har meget paa sig. S.
Herre-Hylde er nem at spilde. M.
Den bedste Hest kan snuble paa fire Been, sagtens da Folk paa To.
1100. Kiendte Hesten sin Styrke, lod han sig ikke styre.
Hofmands Hest kommer ogsaa til Harven. Ll.
Hvo som altid vil hevne sin Harm, han bliver tit baade usel og arm. Rk.
Vær ikke for hidsig paa Kaalen, du kunde let brænde dig!
Der er Hjelp til Guds Hjelp.
1105. Da Haren stredes med Ørnen, kaldte hun Ræven til Hjelp. M.
Rør Haand og Fod, saa hjelper dig Gud! S.
Man kan hjelpe sig med Lidt.
Item hjelper ogsaa til en Præken.
Hjelp er god, undtagen i Grødfadet. S.
1110. Ondt at hjelpe af Dynen i Halmen. Ll.
Mangen En hjelpes af Asken i Ilden.
Den bliver vel hjulpet, som Gud vil hjelpe. Ll.
Hjemme er Hund djærvest. Ll.
Naar Alt er frist, er Hjemmet bedst.
1115. Hjemme er bedst at hvile. Ll.

Kom til mig i Morgen, saa er jeg ikke hjemme!
Godt nok at tale med en Mand, naar han er hjemme.
Hvem der vil sidde godt og ligge godt, skal blive hjemme.
Saa er Barn i By, som hjemme lært.
1120. Spillemanden har det værst hjemme.
Brister Hjemmel, da brister ei Strikke. S.
Hvad der kommer fra Hjertet, gaaer til Hjertet.
Giør ingen Røverkule af dit Hjerte!
Bær ikke Hjertet paa Tungen, men Tungen i Hjertet! M.
1125. Gud seer paa Hjertet.
Der kan ogsaa sidde Fløiels Hjerter under Vadmels-Kofter. S.
Man maa have Hjertet paa det rette Sted (og ikke i Buxerne).
Man sætte Hjerte for, man sætte Hjerte bag, en Tyv er dog en Tyv, det er en afgjort Sag.
Hvem kiender en Moders Hjerte!
1130. Faure Ord fryde Hjertet.
Hjertet er bedrageligt.
Fra Hjertet gaaer Livet ud.
Til et godt Hjerte-Lag skal et godt Haande-Lag. M.
Himmel og Jord skal forgaae.
1135. Der er ogsaa baade Himmerig og Helvede paa Jorden.
Uden I bliver som Børn, kommer I ikke i Himmeriges Rige.
Man kiøber sig ikke ind i Himmerig.
Hittet er halv stjaalet, uden lovlig oplyst. S.
Hittet Vognkiep taber sig selv. S.
1140. En ond Hitter er ikke bedre end en Tyv. Kl.
Hof-Kagen er enten blank eller brændt. S.

Hof-Folk er som Regnepenge (de har kun Navne-Værdi). S.

Det er forlorent hvad til Hove bæres. A.

Der tjener Ti til Hove for een Mands Lykke. M.

1145. Hver skal med sit Held til Hove ride. A.

Hold fast paa hvad du har!

De holder Alle med den Stærkeste.

Mange holder med En, saalænge der er et heelt Sidebeen i ham.

Det er ikke værdt at holde paa hvad man har Ondt af.

1150. Det er hver Mand Hæder fuldstor, at han holder fast sine Eder og Ord. Mk.

Hvad man lover skal man holde.

Løven er ærlig, men Holden besværlig.

Hold dine Øine hos dig selv!

Hold dine Fingre fra Andres Breve!

1155. Hug er holdne Vare.

Hold Blaar fra Ild og Ungdom fra Spil! S.

Man skal heller gaae til Hovedet end til Halen.

Det er bedst at lægge sit Hoved, hvor man kan tage det igien.

Den Gaas, Hovedet er af, kækker aldrig mere.

1160. Fisken begynder at stinke fra Hovedet. S.

(De kommer ikke langt) som altid vil igiennem med Hovedet.

Hvem der slaaer paa Halsen, er Hovedet nærgaaende. A.

Det er en slem Haand, der ei vil sit Hoved værge. (Haand er Hoveds fødte Værge). A.

Hvad hjelper det, naar Hovedet er af, at man hytter Skindet? S.

1165. Naar Hovedet værker, da værker alle Lemmer. A.

Hovedet er den synderligste Part.
Det er ondt at sætte Hoved paa Folk, som Intet har.
Der er ogsaa Skabilken-Hoveder.
Hvem der ikke har det i Hovedet, skal have det i Benene.
1170. Jeg hader en hukommen Lagsbroder. S.
Veed du et Hul, saa veed jeg en Pind.
Jeg kan sige dig en Glose, der er Hul paa din Hose.
Kast Hund i Jordans Flod, det bliver Hund, som før. Ll.
Det staaer ikke til Hunde at Hors døer. Ll.
1175. Lille Hund hedder længe Rakke (Hvalp.) Ll.
Hvem der gaaer i Seng med Hunde, staaer op med Lopper. S
Det er en daarlig Herregaard, som Hundene har ædt Bønderne fra.
Hvad Forskjel er der paa en Hund og en Bogtrykker?
Vorherre hører ikke Hunde-Bønner.
1180. Hunger er et haardt Sværd.
Den Mætte veed ikke hvad den Hungrige lider.
Kiernemælks-Valle og mullent Brød lædsker og tit for Hungers Nød. Ps.
Det er godt at have Huus over Hovedet.
Uden Gud bygger Huset, arbeider de forgiæves, som bygge derpaa.
1185. Splidagtige Huse forfalder.
Ingen svarer saa høi en Huus-Leie, som Bien. Ll.
For Huus-Tyve kan Ingen lukke.
Børn og smaa Hunde huske længe:
Hvad du ikke kan huse, faaer du sætte i Hæs!
1190. Hvad kommer det Smør ved, hvad Kaalen bliver feed af?

Hvad gjør man ikke for Kone og Børns Skyld!
Hvad man ikke er, kan man blive.
Hvad er vi, naar Vorherre rører ved os!
Hvad gjør Hest i Ager uden at bide af Ax og møge i Stubben! Æl.
1195. Hvad vil Spurv i Trane-Dands!
Hvad ei kiendes paa Graat, sees grandt paa Sort. M.
Hvem kan for Ulykker, naar Huset er fuldt?
Hvem der gaaer i By at bage, mister baade Kul og Kage. S.
Hvem vil lukke det Øie, Gud under at see? Æl.
1200. Naar Gud er med os, hvem kan da være imod os?
Hvem kan vide Alting?
Hvem kan tænke paa Alting?
Hvem der blæser ad Ilden, faaer Gnisterne i Øinene. S.
Hvem der hælder Vand over Hovedet, faaer det let i Ærmet. Æl.
1205. Hvem der har god Mad, faaer den nok spist.
Hvem der har Bold og Kiep, faaer nok Stalbroder. Æl.
Hvem der hvisler i Mørke, har Skielmen bag Øret.
Hvem der frikiender den Skyldige, fordømmer den Uskyldige. M.
Hvem der ikke vil gaae op ad Trappen, kommer ei paa Salen. M.
1210. Hvem der vil være sikker, maa ei være for tryg. M.
Hvem der vil være klog paa Himmelens Løb, bliver let en Nar paa Jorden.
Hvem der har et gult Haar, vil have det kruset.
Hvem der forgaber sig i Lokker, er let hildet. S.
Hvem ei staaer til at raade, staaer ei til at hjelpe.
1215. Hvem der saaer Penge, høster Armod.
Hvem vil hugge sin Næse i Steen?

Hvem der ikke seer sig for, maa tage Skade for Hiemgiæld.

Hvem Intet vover, han Intet vinder.

Hvem, sagde den gamle Muus, vil hænge Bjelden paa Katten? S.

1220. Hvem der sover, synder ikke.

Hvem der vil være med i Legen, faaer Noget af Stegen.

Hvem der har sin Næse allevegne, faaer den let i Klemme.

Hvem veed Peer Paarses Lykke?

Det er ikke hver Dag Bage-Dag.

1225. Ikke hver Mand har Høg paa Hand. A.

Hver Mand, sin Lyst!

Hvert Liv sin Lyst, hver Lyst sin Lov. M.

Lad hver Dag have sin egen Plage!

Hver er hæd, som han er klæd (sagde Skruptudsen, hun sprang op af Fløde-Bytten.) A.

1230. Hver Ting har sin Tid.

Hver Ting paa sit Sted (og Natpotten i Skabet.) S.

Hvert Land har sin Skik.

Hver den Fyrste, sin Krone bær, bør den at give, som torvtig er. M.

Somt er for godt at gaae hverdag med.

1235. Hvermands Ven, Hvermands Nar.

Den Steen bliver vaad, som Hvermand spytter paa. A.

Hvem der bygger efter Hvermands Raad, han faaer et kroget Huus. S.

Der kommer ikke hvert Aar Hval til Lande. A.

(Et daarligt Faar,) der kan hverken bræge eller faae Lam.

1240. Lunken er hverken kold eller varm.
(Smagløst er) hvad der har hverken Saft eller Kraft.
(Et daarligt Træ,) som duer hverken at age eller bage ved.
(Den er forarmet,) som har hverken at bide eller brænde.
(Et flant Saar,) som er hverken hugget eller stukket.
1245. Man skal hverken holde med Brud eller Beiler.
Somme Folk er hverken det Ene eller det Andet.
Bild dig ikke ind, du er hvid, fordi Nogen er kulsort. M.
Hvem der hvidsker, han lyver.
Somme Folk hvidsker, som det regner i Skræppe.
1250. Oxe hviler, mens (den) Anden aages. Ll.
Husleie og Rente hviler aldrig. S.
Den hviler to Gange, som paa Steen hviler. Ll.
Hvilken Finger, man skiær sig i, saa bløder det. S.
Hvo Fanden skiber, maa føre ham over. S.
1255. Hvo Fanden vil slaae, skal have Fingre af Staal. Ll.
Hvo ei ud sætter, ei op trækker. S.
Hvo som haver af Alderen mest, han bør være i Retten bedst. Rk.
Hvo som haver en Tjener huld, giver hannem baade Sølv og Guld! Rk.
Hvo leve vil foruden Straf, maa ligne hvad han er kommet af! Rk.
1260. Hvor er den Snee, som faldt ifjor?
Hvor Gud skaber Munde, skaber Han ogsaa Mad. Ll.
Hvor de binder Bjørnen, der bider han.
Hvor Træet falder, der skal det ligge.
Stik Fingeren i Jorden, og lugt, hvor du er!
1265. Hvor der handles Noget, der spildes Noget.

Man holder sig gierne til, hvor der vanker Noget.
Hvor Aadselet er, forsamles Ørnene.
Hvor der er Ære, er Tugt, hvor der er Fred, er Frugt. S.
Hvor end Heiren flyver, fører den sin Hale med. Ll.
1270. Hvor I har drukket jert Øl, kan I spilde jer Bærme.
Den veed bedst hvor Skoen trykker, som har den paa.
Ihvor man tager paa Tidselen, saa stikker den. S.
Hvor man har faaet sin Bane (Skade) maa man søge sin Bod (Opreisning).
Hvor Skatten er, vil Hjertet være.
1275. Hvor Træet falder, vanker de bedste Spaaner.
Det som Ingen veed, hvor er støiet eller fløiet (det fløi bort med Vildgiæssene).
Hvor der er Hjerte-Rum, er ogsaa Senge-Rum.
Hvor Musen o Katten giør baade eet, der pleier god Bonde at tabe. Rk.
Der er Ingen tilsammen viet uden Munken og hans Jakke, Hofmand rider og Hofmand bier, hvor han kan tjene til Takke. Kv.
1280. Immer kommer Vand, hvor været haver. Ll.
Kast mig hvor du vil, sagde Odderen, kun ikke i Vandet! Ll.
Ondt i Huse, hvor Ingen er Kuse (Kyse) (men tigange værre, hvor hver er Herre.) Ll.
Hvor man lægger en Tønde Rug, kan man ikke lægge en Tønde Havre.
Det kiender paa Benet, hvor Hosen er hullet. Ll.
1285. Der spørges ikke, hvor man kom sammen, men hvor man skiltes ad. S.
Man spørger, hvordan Noget er giort, ikke hvor længe du har været om det.

Hvorfor fik kullet Ko ingen Horn?
Barnet klager nok, det faaer Hug, men siger ikke hvorfor. Al.
Hvorlangt er der fra Fastelavn til Kiøbenhavn, naar man følger Giærdet?
1290. Hvorlænge var Adam i Paradis?
I hængt Mands Huus man ei om hængte Folk maa tale.
Hvem der vil hænge sig, finder nok en Strikke.
Man kan sagtens finde en Krog at hænge sin Hat paa.
Høflighed koster ingen Penge.
1295. Er Du Høg, saa tag ikke vore Høns!
Høi i Sæde, grant i Sigte. M.
Sæt ikke dit Lys for høit, om Taanden skal skjules! M.
Torden slaaer snarest ned i de høieste Taarne. M.
Der er Høi over Høi.
1300. Naar man spænder Buen for høit, da brister den.
Høit er Herre-Bud, men høiere Guds Bud.
Hvo høit vil flyve, falder ofte ned.
Han sidder høit, som deler Jord. S.
Hævd giør Hest og ei høi Stald. S.
1305. Skinken hænger aldrig saa høit, at Hunden venter sig jo Skanken. Al.
Ingen Fugl flyver saa høit, den maa jo søge Føden lavt. S.
Høit paa Pald (Bænk), nær ved Fald. Al.
Man sidder sjelden magelig paa høie Stole. S.
Det høieste Bjerg at komme over, er Dørtærskelen. S.
1310. Jo høiere Bjerge, des dybere Dale. S.
Høirøstede Kvinder skal man bruge til at forjage Krigshære med.

Saa lever Høne af sit Skrab, som Løve af sit Rov. Ll.

Vil Ægget lære Hønen?

Det varde ikke længe, fra Høns fløi op, til de fløi ned igien.

1315. Af Lidt og Lidt sanker Høne Æg.

Man maa vide, hvad man giør, naar man vander sine Høns.

Hør ret og svar ret!

Man skal høre meget, førend Ørene gaaer af.

Hør, før du svarer!

1320. Hvad Øret ei hør, det Hjertet ei rør.

Saa lever Høvding af Rov, som Høg af Klo. Ll.

Mit Ja er ligesaa godt, som dit Nei.

Ja og Nei er den lange Trætte. Ll.

Pigens Nei er Ungersvendens Ja. S.

1325. Du skal Ilden rage om du vil Venner varme. Ll.

Da er Ilden god inde, naar Huusegel (Iistap) hænger ude. Ll.

Læg Ild paa Haand eller Haand paa Ild, det svier til Hand og ei til Brand. Ll.

Ilden er en god Tjener, men en slem Herre. S.

Tyven levner Noget, men Ilden Intet.

1330. Det er ilde, at være mellem to Ilde. Ll.

Man giver Ild bort i Helvede, her laaner man den kun ud.

Naar Ilden er ude, bliver Asken kold.

Man giør ikke Ild saa lavt paa Jord, at jo Røgen slaaer i Sky. S.

Der gaaer ikke Røg af en Brand, uden der har været Ild i den.

1335. Vogter Lys og Ild!

Man maa taale Røgen for Ildens Skyld. S.

Hvo Ild fattes, han lede i Asken! Ll.

Giæk-Ilden forfører Folk om Natten og smukke Kvinder om Dagen. S.

Hvad man elsker ret, gaaer man i Ilden for.

1340. Immer groer gangende Fod og svelter siddende Krage. Ll.

Indbildning er værre end Pestilens.

Indtægt maa svare til Udgift.

Ingen bliver lastet, før han skal giftes, eller rost før han er død.

Ingen døer af Trudsel. Ll.

1345. Ingen veed, hvo hinanden arver. S.

Ingen stumper, uden han ager. S.

Den kan bedst med Harm, som ingen har. S.

Der er ingen Bjelker under Isen.

Æggene i Panden, saa bliver der ingen Unger af. S.

1350. Siden Ruus kom op, er Ingen fuld. S.

Ingen Vise til Ende, ingen Mand til Ægte. S.

Det er ingen Sag at bande Kongen i Ovnen (slaae Kneps i Lommen).

Ingen er bedre til Degn end en afsat Præst.

Giæs bider ingen Ræve. M.

1355. Hvem der drikker om Natten og sover om Dagen, er Ingen iveien. M.

Hvor der er ingen Klage, er ingen Sag.

Hvor Ingen falder, staaer heller Ingen op.

Aftensyg Kone og morgenmullet Veir har Intet at betyde. S.

Intet er godt i Øie, men ondt i Mave. Ll.

1360. Intet Slot, eller Stad og Land, kan være saa fast

med Mur eller Vand, at, om det ei vel i Vare tag's, det maa jo let overvindes strax. M.
Hvor Intet er, har Keiseren sin Ret forloret.
At tigge Brød og sælge, er Intet at tabe paa. S.
Hvad faaer man for Intet i denne Verden (uden Luus og lange Negle)?
Man maa ogsaa blæse til Jagt, hvor Intet fanges. Ll.
1365. Intet er saa godt, at man jo skal frygte, og Intet saa ondt, at man jo skal haabe. S.
Lyster dig Intet, saa brøster dig heller Intet. M.
Vi har Intet indført i Verden, derfor kan vi heller ikke udføre Noget.
Jo stærkere Hesten løber, des kortere bliver Milen. M.
Jo rigere, jo kargere, jo ældre, jo argere. Ll.
1370. Jo meer, jo bedre.
Jo før, jo heller.
Jo meer man har, des meer vil man have.
Jo høiere paa Dagen, jo mere Nyt.
Jo større Skielm, jo bedre Lykke.
1375. Jo meer man ynker Barnet, des meer græder det.
Jo federe Græsgang, des grovere Øxer. S.
Jo bedre Jord, des slettere Veie. S.
Jo meer man sover, des meer man vil.
Jo meer man drikker, des meer tørster man.
1380. Jo bedre Ild, des mindre Røg. S.
Jo meer det koster, des bedre smager det.
Jo bedre Jord, des mere Ukrud. S.
Det er bedst at blive ved Jorden.
Af Jord est du kommet, til Jord skal du blive.
1385. Somme faaer aldrig Jord nok, før de faaer Munden fuld.
Kaalen skal man blade, ikke ruske. Ll.

Saa er Konen, som Kaalen, hun laver. Ll.
Hvem der ikke vil have min Kaal, skal heller ikke have mit gode Ko-Kiød.
Kaal og Knur er ond Aftensmad. S.
1390. Man kan ikke baade blæse og have Meel i Mund.
Man kan ikke meer end man kan.
En Skielm giør meer end han kan.
Man kan ikke plukke Haar af den Skaldede.
Naar man giør hvad man kan, da er man uskyldig (som Barnet i Buggen).
1395. Somme Folk kan faae Alt hvad de peger paa.
Af flottet Føl kan blive Hest (af usel Pebling og en Præst).
Kan du ikke gloe, saa kan du gabe (og Munden er ligesaa stor som begge Oinene).
Kast paa Krog og hold, om du kan. Ll.
Karl er den, som giør Karls Gierning.
1400. Man maa være Karl for sin Hat.
Katten slikker Bytten for Mælkens Skyld. S.
Hvem der ploier med Katte, skal harve med Muus. S.
En Kat maa see paa en Konge, sagtens jeg paa din Hjord-Unge.
1405. Katte-Børn vil gierne tage Muus. S.
Den er klog paa Katte-Død, som har Tarmene om Halsen.
Slaaes og kysses, det er Kieltringe-Liv.
Kiæk er den, som kiender ingen Fare.
Alle kiender Tosse, men Tosse kiender Ingen.
Det kiendes paa Kind hvad Mund har fortæret. Ll.
1410. Syl i Sæk, Straa i Sko og Skiøge i Krog kiendes let. S.
Hvem der kiender Skalken, kiøber ham ikke.

Blæse med en Nød, især naar Kiernen fattes. Al.
Hvem der vil have Kiernen, maa knække Skallen.
Man maa kierne til man faaer Smør. S.
1415. Tit kommer stor Kiv af liden Trætte. Al.
Hvem der slaaer igien, fremmer Kiven. Al.
Kives ikke med din Foged eller med din Sogne-Præst! Al.
Kives ikke med din Dommer! Al.
Kiællinge-Latter bliver let til Hoste. S.
Kiært Barn har mange Navne.
1420. Hvo Kiært vil have, skal Kiært lade. Al.
I Storm skal man Kiært kaste. Al.
Immer stiæles Kiært under Kaabe. Al.
Kiærlighed gaaer for Konge-Bud. S.
1425. Kiærlighed gaaer giennem lukte Døre.
Kiærlighed er stærkere end Døden.
Kiærlighed er blind.
Kiærlighed er en Villie, den falder ligesaa let paa en Løg, som paa en Lilie.
Kiærlighed er som Mimer-Dugg. S.
1430. Kiærlighed, som Graad, springer fra Øinene og falder for Brystet. S.
Kiøb ikke Katten i Sækken!
Daaren og Asenet kiøbe Vid med Hug. Al.
Naar man skal kiøbe Noget, faaer man nok at vide, hvad det koster.
Man har dog ikke kiøbt sit Liv af en Bisse-Kræmmer.
1435. Man tager gierne det bedste Kiøb, man kan faae.
Kiøbe-Lyst varer kun, mens Klangen høres. S.
Af rige Kiøbmænd blive fattige Herremænd, og af fattige Herremænd fornemme Tiggere. M.

Mange er de, som **kiøre** vil, vee den, som trække skal! Ll.

Kiør ikke, som du havde stiaalet baade Heste og Vogn!

1440. Den kan ilde **kiøre**, som ei kan vende. Ll.

Klag ikke over heelt Skind!

Bonden **klagede** over at han fik ikke andet af Røgelsen end Lugten. Ll

Det er skielmsk at **klappe** med den ene Haand og nappe med den anden.

(Det er et godt Spil) der **klinger** som Kattun.

1445. Har jeg det, der **klinger**, faaer jeg nok det, der springer.

Der er **Klø** for Bjørne-Skind. S.

Man træder Katten saa længe paa Halen, til den vender **Kløerne** igien.

(Et fyndigt Ord) har baade Neb og **Kløer**.

Kloge Høns giør og i Nelder.

1450. **Kloge** Børn blive ei gamle (og umoden Frugt kan ikke giemmes). S.

Det er et **klogt** Barn, som kiender sin Fader.

Vil du blive **klog**, saa vær ikke selvklog! M.

En **klog** Mand giør en viis Kone, og en **klog** Kone giør en lykkelig Mand. M.

Denne Verdens Børn er **klogere** end Lysets Børn.

1455. (Den er **klog**) som kan høre Græsset groe.

Smukke Folk **klæder** Alting godt.

De som har bløde **Klæder**, er i Kongers Huse.

Knap Tjeneste, **knappere** Løn. M.

Det er **knappe** Tider, man lever i.

1460. **Koen** malker af Tanden.

Det er mig det Samme, hvem der har **Koen**, naar jeg faaer Mælken. Ll.

Den Dag kommer nok, da Koen har sin Hale behov. Ll.

Det er Alt godt, hvad af Korn kommer. Ll.

Naar det kommer, saa kommer det Altsammen paa een Gang (sagde Skræderen, han fik et Par Buxer at vende til Jule-Aften).

1465. Kommer de, saa kommer de ikke, men kommer de ikke, saa kommer de nok, sagde Bonden, han saaede Ærter og saae efter Fuglene.

Hvem der hverken kommer for tidlig eller for silde, kommer ret tilpas.

Kommer Tid, kommer Raad.

Kommer vi ikke idag, saa kommer vi imorgen.

Der kommer Vand, som været haver. Ll.

1470. Den kommer ogsaa med, som kjører med Stude.

Den Ko, som bisser, kommer ogsaa til Byes. Ps.

Kom igien, om du tør, og bid Skeer istykker!

Det kommer igien, sagde Manden, han gav sin So Flesk.

Hvad der er godt, kommer nok igien.

1475. Den Onde er god at komme i med, men ikke at komme af med.

Kommer man ind i det, kommer man vel ogsaa ud af det.

Har du Mod, saa kom an!

Det kommer an paa en Prøve.

Det kommer an paa en retfærdig Sag.

1480. Det kommer ikke an paa en Haandfuld Nødder.

Det kommer ikke an paa en Pølse i Slagtertiden.

Det kommer op i Tø, som skjæles i Sne. Ll.

Hvad med Synden kommer, med Sorgen bortgaaer.

Did kommer Kage, som Kone vil.

1485. Som Konen, saa Huset.
Man maa kiende den Kone, hvis Pølse man spiser. S.
Kone-Død er Albu-Stød.
Frygter Gud og Kongen ærer!
Det er godt at have Kongen til Morbroder.
1490. Pyt, sagde Peer til Kongen.
Kongen er Loven og Lovsens Ende.
Kongen faaer selv det mindste.
Kongen maa see med Andres Øine.
Konger er ogsaa Mennesker.
1495. Det bør hver Konning at have til Sæd: beskærme sit Land og holde Fred, og vide at giøre sin Almue Gavn, for hvilken han bær sit Kongenavn! Rk.
Dog en Konning har i sin Magt, at giøre hvad hannem er i Agt, da bør hannem ei at giøre Uret! Rk.
Det er en Konge Ære fuldstor, at han holder sig fra mange Ord, saa at hans Folk de heller attraae at høre hans Ord, end kiedes derpaa! Rk.
Mangen Mand attraaer Konge-Navn, og haver dertil stor Lyste, uden han bær det sit Rige til Gavn, hen maatte det heller myste! Rk.
Konst vil have Tid. S.
1500. Konst er let at bære.
Der er ogsaa brødløse Konster.
Mange er Konstens Veie. Ll.
Konst gaaer tit for Magt. Ll.
Konsten stiger (sagde Ulken, da de traf Thorvaldsen).
1505. For Konst skal man Mesteren ære. Ll.
Man skal troe hver Mester i sin Konst. S.
(Det er ingen Konst) at giøre en Daler i tre Mark.
Det er ingen Konst at rive ned, men at bygge op.

Man maa bære sit Kors med Taalmodighed (sagde Manden, han tog sin Kone paa Ryggen).

Kors dig for Fanden, ei for Folk! S.

1510. Kort og godt!

Korte Prækener og mærkelige, korte Bønner og hjertelige! S.

De koldeste Dage er ogsaa de korteste. M.

Kortet er forgivet (sagde Bonden), jeg har ingen Trumfer.

1515. Der er intet Broderskab i Korten-Spil.

Hvem der er lykkelig i Korten-Spil, er ulykkelig i Giftermaal.

Koste hvad koste vil (sagde Konen, jeg vil have min Villie).

Krage søger Mage.

Kragen seer nok, hvad So hun skal ride paa.

1520. Naar alle Fugle flyver bort, bliver Kragen tilbage. S.

Kragen sad paa Kviste, sagde hvad hun vidste.

Kragen raaber altid paa sit eget Navn.

Kragen er ikke des hvidere, for hun toer sig tit. Ll.

Man kan see paa Krammen for ingen Penge.

1525. Krammen hænger aldrig saa høit man kan jo byde (falle) paa den. S.

Naar man kiøber Kræmmeren, har man Krammen for Intet.

Hvem der pløier med Ræve, faaer krogede Furer.

Der kommer ogsaa Kul af kroget Træ. S.

Der kan ogsaa vore en kroget Green paa et lige Træ. S.

1530. Den skal bøde med Kroppen, som ei har Ko. Ll.

Krummer er ogsaa Brød.

Kryb til Korset!
Sygdom flyver paa, men kryber af.
Kryb ikke i et Musehul!
1535. Menneskerne kryber til Gud, men løber til Fanden. S.
En Krøbling kan ogsaa vise Vei. M.
Gamle Kudske maae nøies med Skraldet.
Naar Kudsken er gal, gaaer det ud over Hestene.
Kul er ei Skarn i Kongens Mad. S.
1540. Vorherre giver Kuld som Klæder. Ll.
En ond Kvinde er Helvedes Dør-Navle. Ll.
Det kvælder ei, hvor Kvinder drikke. Ll.
Mands-List er vel behænde, men Kvinde-List er uden Ende.
Koldt er Kvinde-Raad. Ll.
1545. Det kyser ei Alt, som sort er. Ll.
Den skal see ilde ud, som skal kyse Fanden.
Den ene Trold kyser ikke den Anden. Ll.
Kys hvor du klapper!
Hvo Børn vil kysse, skal gaae til Vuggen. S.
1550. Vi kysser Blomst, og den bliver dog smuk. S.
Man skal ikke svide Alt hvad laadent er.
Laan skal lydesløst hjemkomme.
Man laaner sin Ven og kræver sin Fiende.
Det er godt at laane Gud og Ageren, de giver høie Renter. S.
1555. Laas for Læder-Sæk, det loe Tælle-Kniv ad. S.
Lad Øre er ei Hvilen værd. Ll.
En lad Tyv er bedre end en lad Tjener. S.
Lad gaaer nødig paa Steenvei. Ll.
Naar Landet er rigt, er Vandet armt. S.

1560. Landets Viis og Landets Sprog er Landets Ære. S.
Man skal ei roe sig videre ud, end man kan komme i Land.
Lang er Rettens Vei.
Vanart har en lang Stjert. Ll.
Der er langt frem, sagde Kiællingen, hun saae sig tilbage. S.
1565. Æblet falder ikke langt fra Stammen.
Lang Betænkning er vis Beet.
Lang Sygdom er den visse Død. Ll.
Der er gode Raad til den Pølse, som er for lang.
Veien lang giør liden Byrde trang.
1570. Langt Bord, stakket Liv. S.
Der skal lange Arme til at lukke alle Munde.
Svig og Skvalder har lang Alder. Ll.
Lange Nætter giør magre Høns. M.
Storkens Sang er ikke des søderе, for Næbbet er langt. M.
1575. Heiren laster Vandet, for hun kan ikke svømme. Ll.
Var Løgn Latin, sagde Jyden, saa kund' A preck!
Paa megen Latter kiender man en Nar.
Formegen Latter ender med Graad.
De vil Alle over Giærdet, hvor det er lavest.
1580. Man leder tit om hvad man ei vil finde. S.
Lediggang er Fandens Hoved-Pude.
Den leer bedst, som leer sidst.
Man maa baade kunne lee og have en faver Mund. Ll.
Den Onde leer altid, naar det gaaer ilde til.
1585. (Der er Meget) man maa baade lee og græde over.
Lige Børn leger bedst.
Har du leget Skrabenæse?

Lag uden Leg giør ringe Lyst. S.
Trold bær Træ i Leg. A.
1590. Katten leger saa længe med Musen til hun æder den.
Hvem der leger med Lys, pisser under sig.
Leie gaaer for Eie (til Fardag).
Leie-Hyrde giør lamme Faar. M.
Man maa gribe Leiligheden fortil, bagtil er den skaldet. M.
1595. Leilighed giør Tyve.
Der kan meget skee ved Tid og Leilighed.
En Ting er ikke saa let giort som sagt.
Den er let at lokke, som gierne vil hoppe.
Let kom det og let gik det.
1600. Man kan ikke leve af Luften.
Vi lever af Guds Naade og Kaals-Blade.
Man skal lade Andre leve med sig.
Man lever som man kan, ikke som man vil.
Man skal spise for at leve, ikke leve for at spise.
1605. En levende Hund er bedre end en død Løve.
Lidt her og lidt der bliver Noget tilsidst.
Den flyvende Fugl faaer lidt, den liggende Intet.
Lidt maa man altid slaae af.
Man kommer ikke vidt med Lidt.
1610. Tit faaer man Lov for Lidt og Last for endnu Mindre. A. og Rt.
Tit giør liden Sag stor Rædsel. S.
Af liden Gnist kommer stor Ild. A.
Liden Navle for Dør er bedre end Ingen. A.
Liden Tue kan vælte stort Læs.
1615. Liden er Villie-Røn, var det kun ogsaa en Bøn. A.
Lidt viser Villien.
Det skal være Lidt, som ikke er Taks værd.

Et lille Gran kan fordærve et godt Øie. M.
At brygge Lidt, føder, at bage Lidt, øder. S.
1620. Med lidt Vand maa reen Mund sig toe. Ll.
Stolt i Stræde og lidt i Pung, det er Fjas. Ll.
Hvo Lidet saaer, han Lidet faaer.
Lidt med Fred er bedre end Meget med Uro.
Lidt og godt og Potten fuld!
1625. Lidt Godt skal man høit sætte og sjelden see til.
En lille Ild at varme sig ved, er bedre, end en stor, at brænde sig paa. S.
Der er Meget hinanden ligt.
Man maa være sit Arbeide lig.
Hver er sin Gave lig, baade Fattig og Rig. Ll.
1630. Lige søger Lige.
Frem og tilbage er lige langt.
Den lige Vei er immer den korteste.
Skal vi lige gode Brødre være, maae vi lige god Ret nyde.
Ligefrem giør en god Løber.
1635. Et Pund Fier er ligesaa tungt, som et Pund Bly.
Jeg kan see ligesaa langt ind i en Steen, som en Anden kan bide i den.
Ligesaa godt springe i det, som krybe i det.
Den der holder, er ligesaa god, som den, der flaaer.
En Hæler er ligesaa god som en Stjæler.
1640. Ravnen kan ligesaa godt have det, som Kragen. (de ere begge Vorherres Fugle).
En kan være ligesaa meget Guld værd, som en Anden er Skit værd.
Alle Folk ligner hverandre (de har Næsen imellem begge Øinene).
Før lignes Bjerg og Dal, end Kiøb og Salg. Ll.

Alle Lignelser halte.
1645. Liv for Liv!
Livet er kiært.
Ingen har Brev paa sit Liv.
Lov ikke formeget!
Man har Lov at levne.
1650. Man har Lov at slaae af.
Har du Lyst, saa har du Lov.
Med Lov skal man Land bygge. Ll.
Faa Love, god Ret.
Loven er for Alle.
1655. Man lover det i sin Nød, man ikke kan holde til sin Død.
Hvad man lover og holder, det er vist.
Den skal lude, som har lave Dørre. Ll.
Det skal Knagehals mindes, at Gaasen luder under høie Dørre. Ll.
Penge lugter ikke.
1660. Lad (den Stolte) staae til han lugter.
Man kan aldrig forgylde Skarn saa godt, det jo lugter. S.
Lad den lukke Døren, som gaaer sidst ud!
Man lukker tit en Pung for en Skilling, men vil ikke lukke et Led for en heel Korn-Vang. S.
Hvem der ikke vil lukke sine Øine op, maa lukke sin Pung op.
1665. Man kan koge Suppe paa en Lunstikke (men den bliver derefter.)
Hvem der lurer, faaer tit at høre hvad han nødig vil.
Liremand faaer Penge, Luremand faaer Prygl.
Man skal ikke sætte Luus i Skindpels.
En Luus imellem to Negle, (den er i Knibe).

1670. En Luus paa en Tjærespaan, (det er Farimag).
Den har godt ved at dandse, som Lykken spiller for.
Man veed ei hvor Lykken vil skulke. Ll.
Lykken hun er en underlig Trold, hun leger med Folk saa mangefold. Rf.
Lykken hun maa vel lignes ved Glar, naar det skinner allerklarest, da brister det allersnarest. Rf.
1675. Lykken vender sig ofte (vender sin Kofte) om.
Lykken er god nok, naar man kun ikke faaer den om Halsen.
Fattigmands Lykke er immer tynd.
Mange leder om Lykken, men Somme leder Lykken om.
Hold Tommen i Næve, naar Lykken falder til! S.
1680. Naar Lykken har faaet Tøfler paa, den færdig er tilsengs at gaae.
Lad Lykken træffe Manden!
Gud raader for Lykken.
Lykken er (tit) bedre end Forstanden.
Børn er lykkelige.
1685. Lys paa Møllen!
Alting er smukt ved Lys. S.
Herr Pave! forvar jer Næse for Lyset!
Lyset er godt.
Hvem der giør ondt, skyer Lyset.
1690. Man seer ligesaa godt i Mørke som foruden Lys.
(Mangt et Lys) er saa godt som en tom Lygte.
Man sætter ikke Lyset under Skieppe.
Lysten driver Værket.
Mangen En laster, det han ad lyster. S.
1695. Der er meget, den Syge har Lyst til.

Den er lysten efter Kiød, som gaaer i Skoven og bider Snegle. S.

Det er ikke Alt af Glæde, der synges lystelig. Ps.

Seiling er lystigst med Landet og Spadsering ved Vandet. S.

Hei lystig Koras i fjorten Dage og Hunger og Sult i andre Fjorten, saa er den Maaned ude!

1700. Hvem der ikke vil lystre Fader og Moder, skal lystre Kalveskindet.

Hvem der vil lyve, skal have en god Hukommelse.

Lyv ikke Vorherre paa!

Hvem der vil lyve, vil ogsaa stjæle.

To kan lyve den Tredie i Galgen. S.

1705. Man kan lyve saa længe til man troer det selv.

Den lever længer, som lyves død.

Ikke de Sunde, men kun de Syge har Læge behov.

Lægedommen er tit værre end Sygdommen.

Der er Lægedom i Hunde-Tunge.

1710. Naturen giør det meste, men Lægen tager Lønnen. S.

Man kan altid lægge til, men ikke tage fra.

Ingen kan lægge en Alen til sin Vert.

Med Lempe kan man faae et Æg i en Humlesæk.

Det Gode varer sielden længe.

1715. Klosteret varer længer end Abbeden. S.

Længe ligger Sag i Salt. Ll.

Den længste Vei er over Dørtærskelen. S.

Hvem der gaaer længe i By, maa enten løbe eller lyve.

Længe græder halvavet Barn. Ll.

1720. Jo længere man vader, des dybere bliver Vandet. S.

Töv ei længe hos store Herrer og syge Folk! S.

Lyset brænder ei længer end Vægen er. S.

Vold og Trænge har ingen Gænge, og varer ei længe. S.

Det Onde lærer sig selv.

1725. Hvad man seer, det lærer man.

Før man lærer at hænge, er man halvdød. S.

Giøgen lærer hvert Aar at synge, og kan dog ingen anden Vise end Kuk-Kuk. S.

Man skal lære saa længe, man lever (og leve saa længe man lærer).

Man lærer nok at gaae sagte.

1730. Man lærer bedre med Øre end med Øie. S.

Nød lærer nøgen Kone at spinde.

Hvem der skammer sig ved at lære, bliver aldrig klogere.

Man lærer sig til paa Stoddere at slaae Stakler ihjel.

Mad lærer at mæle og Klæder frem at gaae. Ll.

1735. Vorherre leed meest af de Lærde. S.

De Lærde maae immer trættes.

Formegen Lærdom giør Folk rasende.

Det er ikke godt at være Lære-Klud.

Erfaring er den bedste Lære-Mester.

1740. Man maa give Lære-Penge i denne Verden.

Han har Læs nok, som har en slem Kone. S.

Man kan ogsaa læse sine Øine ud.

Man kan sagtens læse Skielmen til sig, men at læse ham fra sig, det er Konsten.

Der er ogsaa Læse-Heste.

1745. Et Løfte er en Giæld

Runde Løfter og raat Klæde løber meget ind i Krympningen. S.

Løgn og Sladder har Fanden skabt.

Djævelen er Løgnens Fader.

Naar Løgn og Sandhed mødes, da har Løgnen tabt. Ll.

1750. Løn som forskyldt!

Ydmyg Tjeneste faaer gierne god Løn. Ll.

Bestilling uden Løn giør Tyve. S.

Lønlig Ting skal man lønlig bære. Ll.

Det er løs Dræt at drage med Halm-Skagel. Ll.

1755. Den fæster med Rædsel, som har løs Trøst. Ll.

Løsagtig Ungdom giør raadden Alderdom. S.

Løven er Dyrenes Konge.

Løvens Alderdom er bedre end de andre Dyrs Ungdom. S.

Løven døer før af Sult, end den æder Hunde-Levning. M.

1760. Somme Folk farer op som Løver og falder ned som Faar.

Der skal være Maade med Alting.

Til Maade er Alting godt.

Det kommer meget an paa Maaden.

Maadelig Pølse er bedst.

1765. Maal dig ikke med den Korteste! M.

Man maaler gierne Folk med sin egen Alen.

Med hvad Maal, I maaler, skal eder igien maales.

Har du seet Manden i Maanen?

Kongen spiser, Svin æder og Folk faaer Mad.

1770. Megen er Maden i Guds Kielder. Ll.

Muus vil have Mad-Ro.

Der gaaer Meget i Mad-Skabet.

Far i Mag!

Et magert Forlig er bedre end en feed Proces.

1775. Jeg holder den for en usel Mand, som ingen Manddom giøre kan. Rf.

Mand eller Muus!
En Mand er en Mand, et Ord er et Ord (og en Kiælling er en Kiælling).
En Mand er en Mand, om han saa er af Leer og Langhalm.
Den er Mand, som giør Mandboms-Gierning. Ll.
1780. Man maa være Mand i sit Huus.
Mange Hunde er Harens Død.
Mange Hænder giør rask Arbeide.
Der er mange Hænder om et lille Leve-Brød.
Hvo Mange vil byde, skal Meget syde. Ll.
1785. Der vorder Mangt i mange Dage. Ll.
Bedre at vandre ved een Soel end ved mange Stjerner. M.
Har du Mund for Mange, saa hav ogsaa Øren! M.
Mange Munde giør tomme Fade.
Mange til Daab, Faa til Raad! S.
1790. Der skal mange Muus til at bide een Kat. Ll.
Mange Bække smaa giør en stor Aa.
Hvem der har mange Jern i Ilden, faaer gierne Nogen af dem brændt.
Hvem der leder i mange Brønde, finder Edder i Somme. Ll.
Mangen Hest gnægger som Føl. Ll.
1795. Mange fælder godt Sværd, Flere frelser godt Raad. M.
Kiærlighed meddeler. M.
Megen Spening giør stakket Traad. M.
Megen Vedd slukker tit en lille Ild. S.
Der kan Meget hændes i en Haande-Vending.
1800. Det Faar, som bræger meget, malker lidt. S.
Meget af Munden og lidt af Ulden (sagde Manden, han klippede sin So). S.

Meget rækker efter Meer.
Rend ei meer end du kan væve! S.
Slagt ei meer end du kan salte! (ellers faaer du Surſteg). S.
1805. Tag ei meer i Munden end du kan gabe over!
Der vil meer til Plov end at ſige: Hov.
(Der ſkeer Meget) imellem det Skidne og det Rene.
Mellem to Stole falder Sædet paa Jorden. Ll.
Det er ondt at være Mellem-Heſt.
1810. Det er tit langt mellem Haand og Mund.
Folk nok, men faa Mennesker! S.
Mennesket lever ikke af Brød alene.
Det er menneskeligt at feile.
Mens man er unævnt, er man uſkiændt. Ll.
1815. Man ſkal ſmede, mens Jernet er varmt.
Ko giver ei Mælk, mens Kone vil. Ll.
Det er bedſt at age, mens Vognen er heel.
Man ſkal holde op, mens Legen er bedſt.
Man kan ſagte borge en Mand et Krus Øl, mens han drikker det.
1820. Bøi Grenen, mens den er ung!
Brid Vidien, mens hun er grøn! S.
Mens Græsſet groer, døer Horſe-Moer (døer Koen).
Der løber meget Vand, mens Mølleren ſover. Ll.
Mens Hundene hentes, løber Haren til Skovs.
1825. Gift dig, mens du kan ſee!
Hold Sækken op, mens Griſen gives! Ll.
Kiør, mens du har Svøben!
Mens Gaver gives, er Moder og Datter væne. Ll.
Tag det Gode, mens du kan faae det!
1830. Mens der er Frugt i Haven, elſkes Lyſthuſet. M.

Mens Vægen har Tælle, skinner Lyset. M.
End forer Duen, mens Buen spændes. Ll.
Ingen er Mester født.
Discipelen er ikke over sin Mester.
1835. Hvem mindes ædt Mad eller opslidte Klæder! Ll.
Tit findes de største Perler i de mindste Skaller. M.
Af to onde Ting skal man vælge den Mindste.
Gode Miner med slet Spil!
Hvad kan ikke misbruges?
1840. Alting kan misbruges.
For en Sko mister man tit en Hest. S.
For et Øie mister Bonden sin Trøie. Ll.
Ond mister gierne eet Øie, naar hans Nabo kan miste To. Ll.
Misundelsens Brød bliver ogsaa spiist.
1845. Jeg siger det ikke for min Skyld, sagde Ræven, men der er ellers god Gaasegang i Skoven. S.
Trætten om Mit og Dit har skildt Mangen ved Sit. S.
Mod Muus er Kat som Løve, men mod Tiger som Muus. M.
Modne Æbler har Fald ivente. Ll.
I Morgen bager Alliken, saa faaer du varmt Brød.
1850. God Morgen! siger Skalke om Aftenen.
Giem noget til i Morgen!
Sørg ikke for den Dag i Morgen.
Hvad vi giør i Dag, er gjort i Morgen.
Morgen-Stjerne bliver Aften-Stjerne. M.
1855. Morgen-Stund har Guld i Mund.
Jeg kunde sige meget, naar jeg vidste, jeg skulde døe i Morgen.
Morgen rød giør Aften sød.

Aften er aldrig Morgen lig.
Min Mund er i mit Brød, den skal sige hvad jeg vil. S.
1860. Stenen af Haanden og Ordet af Munden er ei meer i vor Magt. S.
Man skal ikke giøre en Pung af sin Mund.
Enhver maa vide, hvad hans Mund siger.
Pas paa din Mund, hvor Ord koster Penge!
Reis ikke ud og lad din Mund blive hiemme!
1865. Mad stopper Munde.
Bladet fra Munden!
Munden-holder nok.
Præsten og Hunden tjener Føden med Munden.
Immer er Muus, som hun maa, i fattig Kones Pose, men kommer Kat og jager hende fraa, hun tør deraf lidet kun rose. Rk.
1870. Det er en dristig Muus, der tør giøre Rede i Kattens Øre. S.
Muus føder Mysling. S.
Eendrægtig er mægtig. M.
Træk ham ud, han mærker Ord!
Penge har Ingen bidt Mærke i.
1875. Naar Musen er mæt, er Melet beesk.
Magt bliver aldrig mæt. S.
Spiser du dig ikke mæt, du slikker dig ikke mæt.
Hinder jeg dig ikke, jeg møder dig vel.
Hvor der er to skabede Øg paa en Mark, skal de nok mødes.
1880. Venner kan mødes, Bjerge ei. S.
Tyven elsker Mørket.
Alle Svin er sorte i Mørke.
Man seer lige saa godt i Mørke, som foruden Lys.

Alting forgaaer uden Guds Naade. Ll.
1885. Vi beder om Naade, ei om Ret.
Lad Naade gaae for Ret!
Naade er bedre end Ret. Ll.
Naadeløst Herskab er skilt fra Gud. Ll.
Krum Haand giør naadig Dom.
1890. Naar man gaaer paa sine Been, sparer man Vogn-Leien.
Naar Stodderen er vred, maa Stue-Døren undgiælde.
Naar Vreden er endt, er Vennen skiændt.
Naar der gaaer Hul paa Gnieren, saa bliver han rund.
Naar Himlen falder ned, falder Fuglene med.
1895 Naar det regner paa Præsten, drypper det paa Degnen.
Naar man vil spille med Ræve, maa man have en Gaas i Munden,
Naar Hundene giøer, saa gaaer Tyvene.
Naar Himlen falder ned, brister mangen Leergryde. Ll.
Naar Solen gaaer ned i Vester, staaer den op i Øster. M.
1900. Naar Hovedet er borte, har Resten Helligaften.
Naar Viseren er borte, flyver Bierne vilde.
Naar man tier, da fortaler man sig ikke.
Naar Armen krøger, da gaber Munden. Ll.
Naar Vognen hælder, skyder Alle efter.
1905. Naar Barnet er dødt, er Fadderskabet ude.
Naar Frugten er moden, falder den gierne af.
Naar Træet falder, vil Alle sanke Spaaner. S.
Naar Hønen har skrabet, seer den til Kloen. S.
Naar man drikker af Flasken, synker det ikke i Glasset.
1910. Naar flyver de hvide Fluer?

Naar Fluen kommer Lyset for nær, da svider den Vingerne. M.

Naar Manden elsker hvad Konen hader, da hader Konen hvad Manden elsker. M.

Naar det fryser med Sønden, fryser Tappen i Tønden.

Naar Ingen Andre vil døe, saa maa Doctoren. M.

1915. Naar Folk lever ilde, lever Doctoren godt. M.

Fordi Ravnen ikke kan tie, naar han har, maa han skrige, naar han fattes. M.

Naar du dæmper din Vrede, da dræber du din Fiende. M.

Naar der bliver to Søndager i een Uge (kan man faae alt hvad man vil have).

Naar man slaaer imellem en Flok Hunde, piber den, man rammer.

1920. Det er ingen Sag at kiøbe, naar man bare har Penge.

Naar Pigen beiler, faaer Svenden ikke Nei.

Man skal kline, naar Svalen bygger. S.

Naar jeg rækker min Haand og tager min Dask, sagde Drengen, saa er min Lexe lært.

Naar Krokodillen ynksomst græder, den allersnarest Folk opæder.

1925. Man kan føre en Nar til Rom og tilbage, og han er Nar endda.

Man skal kiende en Nar paa Noget.

Narre skal lyskes med Knipler. S.

Hvem der giver Narre Løn, faaer selv dobbelt. M.

Giør aldrig Nar ad gamle Folk! (du kan selv blive gammel).

1930. Giør du Nar ad mig, giør du Nar ad Vorherre, giør du Nar ad mine Klæder, giør du Nar ad min Skræder.

Naar Narren gaaer, tager han en med sig.

Narre-Skibet findes i alle Havne. S.

Natten er vor egen (siger Tyve og Trælle).

Natte-Frist er god.

1935. Naturen gaaer over Optugtelsen.

Det er bedst at lade Naturen hjelpe sig selv.

Konsten maa komme Naturen til Hjelp.

Man kommer ingen Vei, naar man har Naturen imod sig.

Navnet giør intet til Sagen.

1940. Tag ikke Guds Navn forfængelig!

Det nytter ikke, man har Navnet, naar en Anden har Gavnet.

Det er bedst at kalde enhver Ting ved sit rette Navn.

Hvo Sag søger, skal Navn nævne.

Man kan ikke faae mindre end Nei.

1945. Nogen Naade er god.

Enhver vil gierne have Noget for Sit.

Man skal have Noget at fordrive Tiden med.

Noget er bedre end Intet (sagde Spillemanden, han fik et Dresigen).

Noget for Noget, skal Venskab holdes.

1950. Hvor Noget er inde, kommer ogsaa Noget ud.

Man Kagen dog hos Nogle faaer. Pf.

Der skal Meget til Nok.

Snak har man Nok af.

Enhver kan have Nok i sin Deel.

1955. Den har Nok, som nøies. S.

Raad har man Nok af, naar man ingen behøver. A

Skulde man bryde sig om Alt hvad Folk siger, da fik man Nok at bestille.
Det Bedste er godt nok.
Det er ikke nu, som i gamle Dage.
1960. Man maa see ved de Lys, som nu brænder.
Man skal nytte den Soel, der nu skinner. Ll.
Med nye Folk kommer ny Skik.
Nye Koste feier immer godt.
Nye Kar er Tyende kiære, de Gamle flyve om Ilden. Ll.
1965. Alle Børn ere Narre efter nye Klæder.
Man skal ikke sætte en ny Klud paa en gammel Kjole.
Hvert halvhundrede Aar en ny Verden. S.
Nye Viser høres helst. S.
Nye Paafund kommer fra Fattig-Folk. S.
1970. Gamle Harper kan godt faae nye Strænge. S.
Der er intet Nyt under Solen.
Det er Nyt, som sjelden skeer.
Immer noget Nyt, sjelden noget Godt.
Den giør ogsaa Nyt, som slaaer det Gamle itu.
1975. Det Gamle forgaaer, det Ny opstaaer.
Nygifte Mænd er ugilde Krigsfolk. S.
Nu kom jeg nys, sagde Soen i Ærtageren.
Hvem der nyser haardt, faaer god Skiæbne. Ll.
Hvad kan det nytte, man seer det, naar man Intet faaer af det!
1980. De nyttigste Stjerner har de ringeste Navne. M.
Hvad nytter det, en Ko malker godt, naar hun spilder Mælken!
At nytte og fornøie, det skal man have for Øie.
Bodel med Bytten tager halve Nytten. S.

Hvad nytter det et Menneske, om han vandt al Verden, og tabde sig selv!
1985. Gudsfrygt er nyttig til Alting.
Nælde brænder saavel Ben som Uven. Ll.
Nær skyder ingen Harer.
Nær ved slaaer ingen Mand af Hesten.
Vær nær til Hjelp, naar næst brænder! Ll.
1990. Man maa nok sidde sin Ven nær, men man maa ikke sidde Laaret af ham.
Hvem der pløier nær Solen, skal høste nær Jorden. S.
Nær ikke Slangen i Barmen!
Man skal sætte Tæring efter Næring.
Tag saa Honning, at Bierne har Næring! Ll.
1995. Enhver er Tyv i sin Næring.
Jo nærmere Kirken, des længer fra Vorherre.
Enhver er sig selv nærmest.
Næst er den, i Hænde har. Ll.
Det bageste Lam er Ulven næst. M.
2000. Den Hunger er hedest, som næst er. Ll.
Den arver bedst, som er Baaren næst. S.
Du skal elske din Næste, som dig selv.
Den slaaer ikke Døren haardt i, som har sin Næse imellem.
Næsviis Høne faaer Kneps eller Korn.
2005. Nød giør næsviis. S.
Nød bryder alle Love.
I Nød skal man Venner kiende.
Naar Nøden er størst, er Hjelpen næst.
Ost og Brød er godt i Nød, Velling er ond at føre.
2010. Man har Lidt at give bort, Intet at nøde bort.
Man kan nøde et Faar tilvands, men ikke til at drikke.

Hvem der lader sig lokke til at stjæle, skal lade sig nøde til at hænge.

Det er Synd at nøde Godt i Ondt.

Hvem der sidder godt, skal nødig reise sig.

2015. Den dovne Dreng og den varme Seng vil nødig skilles ad.

Nød-Løgn er ikke forbudt.

Nød-Værge er allevegne tilladt.

De seer alle min nøgne Arm, men ikke min slunkne Tarm.

Naar man har Føden og Klæden, skal man dermed nøies.

2020. Man skal ikke kaste Olie i Ilden.

Hvem der er om sig, han faaer Noget.

Det Meste i Verden er der et Om ved.

Om igien!

Omsonst er den bittre Død.

2025. Det er omsonst at lære Katten at muse, Fisken at svømme og Ørnen at flyve. S.

Det er omsonst at bære Vand til Stranden (Vedd til Skoven eller Tømmer til Norge). S.

Det er omsonst at væve Spindelvæv, pløie Strandbredden og bygge i Luften. S.

En ond Mand er som en Djævel, og en ond Kvinde som et heelt Helvede. M.

Onde Urter skal med Rod oprykkes. Ll.

2030. Onde Penge er allevegne.

Det Onde skal nok spørges.

Ondt skal Ondt fordrive.

Man skal giøre et Skarn Godt for ikke at have Ondt af ham.

Er dit Øie ondt, saa er Alting mørkt.

2035. Ondt Øie skal aldrig Godt see. Ll.
Onde Børn skal ilde vugges. S.
Gud frie os fra det Onde!
Man kan vænne sig til Ondt, saa man synes, det er Godt.
Hvem der har døiet Ondt, skiønner bedst paa det Gode.
2040. Man maa tage det Onde med det Gode.
Overvind det Onde med det Gode!
Det er ondt for Hvalp at lege med Biørne-Unge. Ll.
Det er ondt at være silde fød og aarle mød. Ll.
Oprør giør to Byer af een. S.
2045. I oprørt Vand er godt at fiske.
Ord gaaer, men Skrift staaer.
Ord lugter ikke.
Hvem kan veie hvert Ord, man siger.
Efter dine Ord skal du dømmes.
2050. Man kan vogte sig for Gierningen, men ikke for Ordet.
Ord har Vinger. S.
Det er en drøi Kost at æde sine egne Ord i sig igien. S.
Hvo ei agter Ord, agter ei heller Slag.
Himmel og Jord skal forgaae, men Guds Ord skal ikke forgaae.
2055. Man kan ikke give alle sine Ord beskrevne.
Kan du ikke komme over, saa kryb under!
Det Onde lad overfare!
Det er kun en Overgang, sagde Ræven (til Ulven), da flaaede de ham.
Hvor som man seer sin Overmagt, det er ei Skade at giøre der Pagt, dog Somme de giøre deraf stor Bram, og sige, at det er Last og Skam. Mf.
2060. Alt Overvættes endes gierne ilde. Ll.

Naar Paafuglen seer til sine Been, da skriger den.
Pant bær Penge hjem. Al.
Papiret rødmer ikke.
Papirs-Folk skal have Persille-Retter. S.
2065. Gale Folk har ikke Pas behov.
Pas paa som en Smed!
Pat ikke paa Fingrene!
Lad Kyllingerne patte deres Moder! sagde Kiøbenhavnerinden, saadan har jeg giort.
Hvad er det at have været i Rom og ikke seet Paven!
2070. Kast ikke Perler for Svin!
Penge klarer Alt.
Hvad giør ikke Tydsken for Penge!
Man skal tælle Penge efter sin egen Broder.
Man faaer sagtens de Penge, man æder.
2075. Pokker tage en Taske for Pengenes Skyld, for naar Pengene er borte, har man Tasken igien.
Er du krum, er du lam, har du Penge, gaaer du fram.
Penge skiller os ad, men Døden forliger os. S.
Penge er ikke at spøge med.
Penge er ikke snydt af Næsen.
2080. Store Folk kan lade sig see for Penge.
Man skal ikke smide Penge ud af Vindvet.
Penge-Gierrighed er en Rod til alt Ondt.
Stik din Pibe ind og giør en Fløite af den!
Man skal skaade Piger i et Deintrug og ikke i en Springe-Dands.
2085. Unge Piger er fordærvelige Vare.
Pillegrims-Færd giør sielden hellig. M.
Piller skal man sluge, ikke tygge. S.
Piller skal forgyldes.

Man kan ikke altid staae paa Pinde.

2090. Vi har Penge som Plov-Hjul, om ikke saa store, dog ligesaa runde.

Poeter ere de bedste Sprogmestere. S.

Saa praler rigt Barn af sin Byrd, som Hjort af sine Takker. Al.

En Profet agtes ikke i sit Fædernelaand.

Vogter eder for de falske Profeter!

2095. Det er Profiten man skal leve af.

Profiten er god, hvor den saa kommer fra.

Hvad bruger Fanden Prokuratere til?

Hvem der vil borge, maa ei prutte. S.

Den Bænk er vel prydet, som med gode Kvinder er sat. Al.

2100. Fromhed og Dyd, med Ære og Tugt, langt bedre end Guld dig pryder smukt. Ps.

Kirken er stor, dog synger Præsten i den ene Ende. Al.

Ringer Præst, saa han springer, jeg kommer ikke, før han synger. Al.

Præsten Bogen, Bonden Ploven! S.

Det gaaer ikke saa hardt til, som Præsten præker.

2105. Bøger og Børn er Præste-Gods.

Helvedes Forstue er belagt med Præste-Pander.

Præste-Posen bliver aldrig fuld.

Ild prøver Guld og Nød prøver Venner. M.

Prøver Alt og beholder det Gode!

2110. Prøv, om du tør!

Prøvet Mand er god at giæste.

Fikst du Pæren, Zacharias.

Man kan spise Pølse saa længe at Skindet sidder paa Næsen.

Der er Raad for Uraad.

2115. Raad er ei bedre end Uraad, uden de tages itide.
Bedrøvet Hu trænger til godt Raad. Ll.
Den times Raad, som reddes. Ll.
Der er Raad i Reeb. S.
Mange Raad kan være gode nok, naar de kommer tørre i Huus.
2120. Tag Raad af rødskiægget Mand, flere onde end gode! Ll.
Tag Raad af gal Mand og gaae snart fra ham!
Drankere kan times Raad, men Dobblere Ingen. Ll.
Bedre at en Fyrste er selv ond, end hans Raad. S.
Lad Vorherre raade, han har raadt saalænge!
2125. Det er et daarligt Huus, hvor Ingen veed, hvem der raader.
Lad Bonden raade for sin Bo, og Hofmand for sin Hest! Kongen udaf Dannemark Han raader for Borg og Fæste. S.
Har du raset eller vil du rase?
Redskabløs er handeløs. Ll.
(Alting kan ikke være) saa reent som heglet Smør.
2130. Man skal have reent Kar til sin Mælk. Ll.
Hvem der vil toe Pletter af, maa have rene Fingre. M.
Hvem der er reen, kaste den første Steen!
Hold reen Mund!
For de Rene er Alting reent.
2135. Det er godt at have reent Brød i sin Pose (en reen Fod at staae paa).
Reent Træ er godt at kløve. S.
Bie, til Alting er drøftet og reengjort!
Reenlighed er en god Ting (sagde Kiællingen, hun vendte sin Særk Jule-Aften).
Pilati Tjenere regiere over Kirker og Skoler nær. Ps.
2140. Gud regierer Seilet i rum Sø. S.

Den Milde giver sig rig, den Giertige tager sig fattig. S.

Rige Folk har godt Gods.

En Kamel gaaer lettere giennem et Naale-Die, end en Rig kommer ind i Guds Rige.

Riis giør godt Barn.

2170. Riis slaaer ingen Been itu.

Man giør tit Riis til sin egen R.

Vorherre har mange Riis.

Det er en ringe Sag, hvorfor Ulven æder Faaret. S.

Gode Vare kan rose dem selv.

2175. Godt rost er halv solgt. S.

Roes ikke for tidlig!

Roes ei Kornet i Blade, eller før du har det i Lade! S.

Den skal rose sig selv, som har onde Naboer.

Man skal ikke rose af Gevinsten, før Spillet er ude.

2180. Man skal laste Folk i deres Dine og rose dem paa deres Bag. S.

Synden er ikke fuldkommen, før man roser sig af den.

Af Roes som af Skygge, bliver man hverken større eller mindre. M.

Mandens Roes er Veltalenhed, og Kvindens Taus-hed. M.

Man kan ikke altid dandse paa Roser.

2185. Ingen Roser uden Torne.

Runde Hænder giør gode Venner. S.

Ruus avler Natte-Ravne og de Smaa-Diævle. M.

Naar man ryster Sækken, da seer man, hvad der er i den. S.

Den er ræd, som ei tør ryste. Al.

2190. (Vær) ingen bange Karl ræd for!

2035. Ondt Die skal aldrig Godt see. Ll.
Onde Børn skal ilde vugges. S.
Gud frie os fra det Onde!
Man kan vænne sig til Ondt, saa man synes, det er Godt.
Hvem der har døiet Ondt, skiønner bedst paa det Gode.
2040. Man maa tage det Onde med det Gode.
Overvind det Onde med det Gode!
Det er ondt for Hvalp at lege med Biørne-Unge. Ll.
Det er ondt at være silde fød og aarle mød. Ll.
Oprør giør to Byer af een. S.
2045. I oprørt Vand er godt at fiske.
Ord gaaer, men Skrift staaer.
Ord lugter ikke.
Hvem kan veie hvert Ord, man siger.
Efter dine Ord skal du dømmes.
2050. Man kan vogte sig for Gierningen, men ikke for Ordet.
Ord har Vinger. S.
Det er en drøi Kost at æde sine egne Ord i sig igien. S.
Hvo ei agter Ord, agter ei heller Slag.
Himmel og Jord skal forgaae, men Guds Ord skal ikke forgaae.
2055. Man kan ikke give alle sine Ord beskrevne.
Kan du ikke komme over, saa kryb under!
Det Onde lad overfare!
Det er kun en Overgang, sagde Ræven (til Ulven), da flaaede de ham.
Hvor som man seer sin Overmagt, det er ei Skade at giøre der Pagt, dog Somme de giøre deraf stor Bram, og sige, at det er Last og Skam. Rk.
2060. Alt Overvættes endes gierne ilde. Ll.

Naar Paafuglen seer til sine Been, da skriger den.
Pant bær Penge hjem. U.
Papiret rødmer ikke.
Papirs-Folk skal have Persille-Retter. S.
2065. Gale Folk har ikke Pas behov.
Pas paa som en Smed!
Pat ikke paa Fingrene!
Lad Kyllingerne patte deres Moder! sagde Kiøbenhavnerinden, saadan har jeg giort.
Hvad er det at have været i Rom og ikke seet Paven!
2070. Kast ikke Perler for Svin!
Penge klarer Alt.
Hvad giør ikke Tydsken for Penge!
Man skal tælle Penge efter sin egen Broder.
Man faaer sagtens de Penge, man æder.
2075. Pokker tage en Taske for Pengenes Skyld, for naar Pengene er borte, har man Tasken igien.
Er du krum, er du lam, har du Penge, gaaer du fram.
Penge skiller os ad, men Døden forliger os. S.
Penge er ikke at spøge med.
Penge er ikke snydt af Næsen.
2080. Store Folk kan lade sig see for Penge.
Man skal ikke smide Penge ud af Vindvet.
Penge-Gierrighed er en Rod til alt Ondt.
Stik din Pibe ind og giør en Fløite af den!
Man skal skaade Piger i et Deintrug og ikke i en Springe-Dands.
2085. Unge Piger er fordærvelige Vare.
Pillegrims-Færd giør sielden hellig. M.
Piller skal man sluge, ikke tygge. S.
Piller skal forgyldes.

Man kan ikke altid staae paa Pinde.
2090. Vi har Penge som Plov-Hjul, om ikke saa store, dog ligesaa runde.
Poeter ere de bedste Sprogmestere. S.
Saa praler rigt Barn af sin Byrd, som Hjort af sine Takker. Ll.
En Profet agtes ikke i sit Fæderneland.
Vogter eder for de falske Profeter!
2095. Det er Profiten man skal leve af.
Profiten er god, hvor den saa kommer fra.
Hvad bruger Fanden Prokuratere til?
Hvem der vil borge, maa ei prutte. S.
Den Bænk er vel prydet, som med gode Kvinder er sat. Ll.
2100. Fromhed og Dyd, med Ære og Tugt, langt bedre end Guld dig pryder smukt. Ps.
Kirken er stor, dog synger Præsten i den ene Ende. Ll.
Ringer Præst, saa han springer, jeg kommer ikke, før han synger. Ll.
Præsten Bogen, Bonden Ploven! S.
Det gaaer ikke saa hardt til, som Præsten præker.
2105. Bøger og Børn er Præste-Gods.
Helvedes Forstue er belagt med Præste-Pander.
Præste-Posen bliver aldrig fuld.
Ild prøver Guld og Nød prøver Venner. M.
Prøver Alt og beholder det Gode!
2110. Prøv, om du tør!
Prøvet Mand er god at giæste.
Fikst du Pæren, Zacharias.
Man kan spise Pølse saa længe at Skindet sidder paa Næsen.
Der er Raad for Uraad.

2115. Raad er ei bedre end Uraad, uden de tages itide.
Bedrøvet Hu trænger til godt Raad. Ll.
Den times Raad, som reddes. Ll.
Der er Raad i Reeb. S.
Mange Raad kan være gode nok, naar de kommer tørre i Huus.
2120. Tag Raad af rødskiægget Mand, flere onde end gode! Ll.
Tag Raad af gal Mand og gaae snart fra ham!
Drankere kan times Raad, men Dobblere Ingen. Ll.
Bedre at en Fyrste er selv ond, end hans Raad. S.
Lad Vorherre raade, han har raadt saalænge!
2125. Det er et daarligt Huus, hvor Ingen veed, hvem der raader.
Lad Bonden raade for sin Bo, og Hofmand for sin Hest! Kongen udaf Dannemark Han raader for Borg og Fæste. S.
Har du raset eller vil du rase?
Redskabløs er handeløs. Ll.
(Alting kan ikke være) saa reent som heglet Smør.
2130. Man skal have reent Kar til sin Mælk. Ll.
Hvem der vil toe Pletter af, maa have rene Fingre. M.
Hvem der er reen, kaste den første Steen!
Hold reen Mund!
For de Rene er Alting reent.
2135. Det er godt at have reent Brød i sin Pose (en reen Fod at staae paa).
Reent Træ er godt at kløve. S.
Bie, til Alting er drøftet og reengjort!
Reenlighed er en god Ting (sagde Kiællingen, hun vendte sin Særk Jule-Aften).
Pilati Tjenere regiere over Kirker og Skoler nær. Ps.
2140. Gud regierer Seilet i rum Sø. S.

Den ledes ved at leve, som regner Alt hvad han æder. Ll.

Den Helt, som regner slet, er meget at beklage.

Den giør en gal Regning, som giør Lægen til sin Arving. S.

Hvem der giør Regning uden Vært, maa regne to Gange. S.

2145. Giør Regnskab for din Husholdning!

Reent Regnskab giør længst Venskab.

Godt nok at være Foged, naar man ikke skulde giøre Regnskab. S.

Sjelden kommer man ud, og saa er det Regnveir.

Retten maa have sin Gænge.

2150. Galge, staae paa din Ret! sagde Tyven i Havsnød. S.

Lov er Rettens Stud (Styd) og Urettens Forbud. Ll.

Det er ret, at den svier, som under mier. Ll.

Retten giver os alle Nok, sagde Mølleren, han tolkede med Drift-Truget.

Ret skal være Ret.

2155. (Det er ikke godt, naar) Retten sidder i Spydstagen.

Hvorfor skal man give sin Ret bort?

Man maa staae paa sin Ret.

Der er jo dog Lov og Ret i Landet.

En Tyv har en stor Ret.

2160. Gaae aldrig i Rette med Vorherre!

Før jeg skal levne, siger Fraadseren, før skal jeg revne.

Den Pøise revner ikke, som er aaben i begge Ender. S.

(Lev ikke med) den rige Mand, som døde i Pesthuset!

Immer spør den Rige, hvor den Fattige sig bjerger. Ll.

2165. Saa stunder Rig efter Gods, som Ravn efter Aadsel. Ll.

Den Milde giver sig rig, den Gierrige tager sig fattig. S.

Rige Folk har godt Gods.

En Kamel gaaer lettere giennem et Naale-Øie, end en Rig kommer ind i Guds Rige.

Riis giør godt Barn.

2170. Riis slaaer ingen Been itu.

Man giør tit Riis til sin egen R.

Vorherre har mange Riis.

Det er en ringe Sag, hvorfor Ulven æder Faaret. S.

Gode Vare kan rose dem selv.

2175. Godt rost er halv solgt. S.

Roes ikke for tidlig!

Roes ei Kornet i Blade, eller før du har det i Lade! S.

Den skal rose sig selv, som har onde Naboer.

Man skal ikke rose af Gevinsten, før Spillet er ude.

2180. Man skal laste Folk i deres Øine og rose dem paa deres Bag. S.

Synden er ikke fuldkommen, før man roser sig af den.

Af Roes som af Skygge, bliver man hverken større eller mindre. M.

Mandens Roes er Veltalenhed, og Kvindens Taushed. M.

Man kan ikke altid dandse paa Roser.

2185. Ingen Roser uden Torne.

Runde Hænder giør gode Venner. S.

Ruus avler Natte-Ravne og de Smaa-Diævle. M.

Naar man ryster Sækken, da seer man, hvad der er i den. S.

Den er ræd, som ei tør ryste. Ll.

2190. (Vær) ingen bange Karl ræd for!

Kragen er ræd for Slumpe-Skytten og Lykken for Giække. S.

Rædde Hunde giøer altid mest. S.

Det er en daarlig Smed, som ræddes for Gnisterne. M.

Rædsel giør raadvild. S.

2195. Med Ræv skal man Ræv fange.

Ræven hytter Bælgen, saalænge han kan.

Hvad sagde Ræven om Rønnebærrene!

Det er galt at sætte Ræven til at vogte Giæs.

Ræven bider ikke paa sin egen Mark.

2200. De tobenede Ræve er de værste.

Hvem der pløier med Ræve, faaer krogede Furer.

De sydske Mile er maalt med Ræven og Halen lagt til.

Gaae ikke paa Ræve-Kløer!

Der sælges ligesaa mange Ræveskind som Æselshuder. S.

2205. Poi Fasten! sagde Ræven, da havde han ædt ti Giæs.

Røn er god Dreng. Ll.

Mange Ting røbes og Sandhed rønnes. Ll.

Giv ei Hund mens Halen røres! S.

Saa skal du have, din Smør-Tyv, sagde Matrosen, han faldt ned og slog Proviant-Skriveren ihiel.

2210. Saadan har det sidt, siger Pigerne, naar de slaaer et Fad istykker.

Saadan Mand gaaer til Dørren, som inde er. Ll.

I saadant Vand fanger man saadanne Fiske. Ll.

Saamange Hoveder, saamange Sind (saamange Pølser, tøs (dobbelt) saamange Pind).

Saamange sultne Tjenere, saamange Tyve. S.

2215. Det er nemt at finde Sag med en feed So (for hun er ikke blevet feed af Intet).
Man kan vinde sin Sag og dog tabe sine Penge.
Samlet Sild trykker Hval. Ll.
Efter en god Samler kommer en god Spreder.
Vi har de samme Dage, som Kongen har. S.
2220. To kan sige Eet og det er dog ikke det Samme.
Et og det Samme bliver man snart kied ad.
Sammen ligger Veir og Uveir. Ll.
Sammen ride Ridinger. Ll.
Sammen, I Sorte!
2225. Alvor og Gammen kan bedst sammen. Ll.
Man skal ikke sye Folk sammen.
Hvad Gud har sammenføiet, skal Mennesker ikke adskille.
Denne Verdens Od (Skat) er af ond Malm sammenlødd (sammenlodbet). Ll.
Sandtalen Kvinde har kun faa Venner. Ll.
2230. Dørren lukkes hardt i Laas for sandfør Mand. S.
Sandhed er Mange for kostbar at gaae hverdag med. S.
Sandhed skifter aldrig Farve. S.
Af Børn og gale Folk skal man høre Sandhed.
Sandhed er gierne ilde hørt.
2235. Kragen er sort, fordi hun siger Sandhed. Ll.
Fornøden Sandhed er ingen Mand for broget.
Hvem kan taale den nøgne Sandhed!
Det er bedst at blive ved Sandhed.
Sandheden kommer nok for en Dag.
2240. Hvad er Sandhed? sagde Pilatus.
Hvad Sandhed er, skal Tiden vise.
Hvad der er sandt, er ingen Løgn.

Man savner først det Gode, naar det er borte.
See til Lilierne paa Marken!
2245. En døv Kniv bider Alt hvad den seer.
Man seer ei Hjernen giennem Stjernen. S.
Hold for Dinene, saa kan Ingen see dig!
Hvad man ikke seer; har man ikke ondt af.
Hvad Gavn har man af det Die, man ei kan see med! S.
2250. See til dine Been!
Derfor har man Dine, at man skal see sig for.
Man kan ikke see Folk længere end til Tænderne.
Nok see, men ikke røre!
Held i Fadet, saa seer du, hvor det rinder! S.
2255. Hvem der er seen til sin Mad, er ogsaa til sin Gierning.
Den Profit, som kom seent, er bedre end aldeles ingen.
Seen er god at sende efter Døden.
Det er en seen Død at lade Giæs træde sig ihjel.
Tro ei Kaalen des værre, for den kommer seent! Al.
2260. Seent men sødt!
Bedre seent end aldrig!
Snar til at høre, seen til at tale!
Seier i min Haand og Seier i min Fod og Seier i hvert mit Ledemod!
Vaabenløs bliver gierne seierløs. S.
2265. Kæmper alle seierløse falde. Al.
Man maa lade Folk seile deres egen Sø.
Kvinder og Katte ere seilivede.
Tag dig selv om Næsen!
Man bliver ikke selv hvid, fordi man sværter Andre. S.

2270. Hvad behøver man at blæse ad den Ild, der brænder selv! S.
Hvem der killer sig selv, kan lee, naar han vil. S.
Naar man hører sig selv, skal man høre op. S.
Vor Hund er ogsaa selv (hjemme).
Bedre, selv at have end Søster at bede. Ll.
2275. Hvad man har selv, behøver man ikke at laane.
Vi bruger ingen Tyve, sagde Bonden, vi giør selv vort Arbeide.
Det er ondt at stiæle, hvor Bonden selv er Tyv. Ll.
Sæt dig selv i Andres Sted!
Hvo sig selv ophøier, skal fornedres.
2280. Hvo sig selv fornedrer, skal ophøies.
Hold dine Fingre hos dig selv!
Skiøt dig selv!
Læge, læg dig selv!
Mangen En er sig selv værst.
2285. Den der ikke selv vil hjelpe til, kan Ingen hjelpe.
Ingen faaer Skam uden han selv hielper til. Ll.
Der hører meget til at fornægte sig selv.
Hvem der anklager sig selv, er kun halv strafskyldig.
Det er den største Helt, som overvinder sig selv.
2290. Vil du have din Mode for dig selv, saa klæd dig i Ydmyghed! M.
Hanen vækker sig selv først. M.
Aldrig agtes Mand for den han er, om han sig selv haver for kiær. Ps.
Hvor Djævelen ei selv kan komme, har han sine visse Bud. Ll.
Man kan giøre Middag, naar man vil, Aftenen siger selv til. S.
2295. Ilden er god, naar den ei raader selv.

Selvbuden Giæst skal sidde paa Dørtærskelen.
Selvgjort er velgjort.
Døer Selvhave, findes aldrig hendes Mage. S.
Selvklog bliver aldrig klogere.
2300. Selvroes stinker.
Selvtagen Ære avler Foragt. S.
Selvtægt er aflagt.
Det sidste Baand binder Læsset. S.
De Sidste skal blive de Første.
2305. Alle vil gierne beholde det sidste Ord.
Den første Ende er bedre at faae fat end den Sidste. M.
Sjelden kommer det Søde tilsidst. S.
Sjelden faaer Spaakjælling god Skiæbne. Ll.
Sjelden er Grenen bedre end Bullen. Ll.
2310. Træl var sjelden Ædling god. S.
Bygte Huse og stjaalne Vare faaer man sjelden Værd for. S.
Sjelden giver Hund ad Beenshug. S.
Det er sjelden at see en hvid Ravn. Ll.
Sjelden er Skifte bedre. Ll.
2315. Store Ord giøre sjelden from Gierning. Ll.
Man skiær sjelden god Sæd af slet Ager. Ll.
Brav Karl bytter sig.
Man siger saameget.
Man siger det ved sin Bordende, man ikke vil, skal høres til Studørren. S.
2320. Man skal sige fra eller til, Ja eller Nei.
Det er for silde at raabe „Kat!“ naar Flæsket er ædt. S.
Tidlig til Sengs og silde op igien (saa kan man faae udsovet).
Sildig Bod er sjelden god. S.

Man spinder ikke Silke ved (Alt hvad man gjør).
2325. Hør kan giemmes saalænge, at den bliver til Silke, og Blaar saalænge, at de bliver til Skarn. S.
Hver rager Ild til sin Kage. Ll.
Hvert Kar staaer paa sin Bund. Ll.
Hver Djævel regierer sin Tid.
Fanden frier nok Sine.
2330. Hver tage sin, saa tager jeg min (saa faaer Fanden Ingen).
Hver bliver salig ved sin Tro.
Hvad har vi, naar Vorherre tager Sit!
Hver Ræv hytter sit Skind. S.
Man kan ikke faae Alting efter sit Hoved.
2335. Det sinker ikke at bede og at smøre.
Vi har jo ikke skabt os selv.
Klæder skaber Folk og Kiød skaber Heste.
Af Skade bliver man klog, men sjelden rig.
Almisse skader ei Pung eller Hoimesse Dag-Værk. Ll.
2340. Skaden kommer sjelden ene tilbyes.
Den har drukket Skade-Æg, som ei kan tie.
Han drukner ei, som hænges skal.
Man skal bid, hvor man skal døe. S.
Hvad der skal til, det skal til.
2345. Der skal Pig til Pindsvin. S.
Der skal Vid til Vaande. Ll.
Der skal stærke Been til at bære gode Dage.
De skal have det, som kan hverken læse eller skrive.
Der skal en haard Kile til en slem Knude. S.
2350. Der skal skarpt Bille-Jern til en haard Mollesteen. M.
Man skal lide hvad ei staaer til at vride. S.
Der skal Tid til Alting.

Hvad man skal have, det faaer man nok.
Den Skilling er ond at holde, som skal ud.
2355. Bogen skal flækkes fra Toppen og Egen fra Roden. S.
Han skal tale, som tog, og tie, som gav. S.
Naar Ulykken skal være, kan Hyrden ligesaa snart faae Kalv, som Tyren.
Man skal ikke gaae imellem Bark og Træ.
Man gior ingen god Ærkebisp af en Skalk. Ll.
2360. Giv Skalken et Spand, saa tager han en heel Alen. Ll.
Giør vel imod en Skalk, og beed Gud, han lønner dig ikke! Ll.
Somme Folk har bidt Hovedet af Skam.
Har jeg Skam af det (sagde Tremarks-Manden), saa har jeg dog ingen Skade af det.
Man holder Skammen ude, saalænge man kan.
2365. Hvor der er ingen Skam, er heller ingen Ære.
Hvem der skammer sig ved at spørge, skammer sig ved at lære.
Man kan ogsaa giøre et Skarn Uret.
Der skal skarp Lud til skurvet Hoved.
Skarpest Krig giør varigst Fred. M.
2370. Unge Hunde har skarpe Tænder. S.
Somme Folk har en Tunge, saa skarp, som en Ragekniv.
Den bryder Skib, som Skib haver. Ll.
Den skuler gierne, som skiden er. S.
Skident Vand slukker ogsaa en Brand.
2375. Skident Smør er godt nok til syge Hunde.
Fanden er en Skielm, han kan let lægge Fænge-Krudt for.
Samvittighed taaler ei Skiemt. S.

Skiemt med din Ligemand, sagde Skræderen til sin So.
Æren og Diet er ei at skiemte med. Ll.
2380. Saae Skieppe og faae Skieppe giør Bonden arm. S.
Klæder og Sæder skifter tit. S.
Skik følg eller Land flye!
Hvad der er slaaet til en Skilling, bliver aldrig en Daler.
Hvem der ikke vil have en Skilling, faaer aldrig en Daler.
2385. (Man) gaaer (nødig) ud af sit gode Skind.
Ogsaa Trøske kan skinne i Mørke. M.
Det er ikke Alt Filsbeen (Elfenbeen) som skinner hvidt. Ll.
Skinnet bedrager.
De Skinhellige er Fanden værst efter.
2390. Det er godt Skit, som man kan toe af.
Jo meer man rører ved Skit, des værre lugter det.
Naar Skit kommer til Ære, veed det ikke, hvordan det vil være.
Man leer altid meest ad Skit.
Den skjuler sig gierne, som skiden er. Ll.
2395. Staden paa Bjerget, kan ikke skjules.
Skomagerens Kone og Smedens Hest har de daarligste Sko. S.
Har du ikke andre Skoe at sye (saa flik dine egne!)
Den kommer aldrig til Skoven, som skiælver for hver en Busk. Ll.
Busken er Skovens Moder. S.
2400. Skov naaer saa langt, som Grenene lude og Roden rinder. S.

Tre Skridt fra Livet!
Hvad jeg skrev, det skrev jeg, sagde Pilatus.
Man kan skrive Folk Hæder og Ære fra.
Det Onde skriver man i Steen og det Gode i Støv. S.
2405. Leg hvad du vil, sagde Skurve, kun ikke Kiphat! Ll.
Vær ikke sky for Skrald!
Sky-Haarene maae blæse af.
Det er ingen Sag at slaae hvem der ikke tør slaae igien.
Slaaes først, saa har I noget at skiændes om!
2410. (Meget) slaaer til, som ved Skræderens Barsel, der aad de Barnet med.
Man slaaer fra sig, saalænge man kan.
Ingen vil være den Slemme.
Tag sort Salt af slette Betalere! Ll.
Man vil helst slippe heelskindet.
2415. Det er endda godt, naar man kan slippe med Næsen og begge Ørene.
Faaret slipper tit fra Ulven, men ikke fra Slagteren. S.
Kat slægter paa Kiøn og Trolden paa sin Moder. S.
Var der ingen Smaa, blev der heller ingen Store.
Smaa Træer bære og Løv. S.
2420. Smaa Gryder har ogsaa Øren.
De smaa Tyve hænger man, de Store lader man gaae (tager man Hatten af for). S.
Hestene er aldrig saa smaa, det er jo bedre at age end at gaae.
Naar de store Skibe ligge paa Land, gaae de Smaa til Strand. S.
Man skal ikke foragte de Smaa.

2425. Det er bedst at begynde saa smaat, man kan tidsnok slaae stort paa.
Naar Smaa-Fugle trættes, giør de Glenten til Dommer. M.
Smaa-Had er ogsaa Had.
Kast ikke Smaa-Sten til Vorherre! Han kaster Store igien. S.
Smagen er forskiellig.
2430. Om Smag og Behag skal man aldrig trættes.
Det skal smage ad Noget, sagde Konen, hun kom Avner paa Suppen. S.
Smag ikke førend du faaer! S.
(Det er Smalhans) at spise Vælling med en Syl.
Smukke Folk klæder Alting godt.
2435. Smukke Karle bliver tit Tyve, og smukke Piger Skiøger. S.
De forgiftigste Urter har tit de smukkeste Blomster. M.
Et smukt Ærme giør en dristig Haand. S.
Smør dig ikke paa Flæsket!
Man maa smøre sig med Taalmodighed.
2440. Kom ikke og smør Folk om Munden!
Smørelse giør godt, selv paa en ond Foged. S.
Den røde Smørre læger mange Saar. S.
Der vil andet til end Snak.
Der hielper ingen Snak.
2445. Man snakker om en Ting, saalænge til den skeer.
(Somme Folk) snakker op ad Væggene og ned ad Stolperne.
Naar man snakker om Fanden, er han nærmest.
Man snakker for en Mand, til man faaer ham paa Land.

Somme Folk kan snakke Pokker et Øre af.
2450. Man snakker saa meget og drikker saa lidt.
Snak du for din Æske!
Man snakker sig fra meget i denne Verden.
Snart er skudt af stakket Bue. Ll.
Stakket Dands er snart sprunget.
2455. Ulykken kan snart være til.
Skurvet Hoved er snart brudt. Ll.
Der kan snart gaae Ild i Krudtet.
Der er snart sadlet med een Gjord. Ll.
Forraadt Mand er snart slagen. S.
2460. Eed og Æg er snart brudt. Ll.
Ilden er snart tændt, men ikke saa snart slukt. S.
Smaa Gryder koge snart over. S.
Strøet Hob er snart slagen. S.
Man kan ligesaa snart døe paa Straa som i Krig. M.
2465. Snarere brænder vaade Spaaner end tørre Stene. S.
Konst er snarere lastet end lært. S.
De Vaaben ruster snarest, som bruges mindst. M.
Det kan ikke altid gaae snorret.
Hver haver, som han beder. S.
2470. Vær som Sneglen i Raad, men som Fuglen i Daad! S.
Som man reder, saa ligger man.
Som man raaber i Skoven, faaer man Svar.
Der er Haand, som Saar, Øie som Kiært og Hjerte, som Skatten er. Ll.
Gid det gaae dig, som du vil mig!
2475. Som man er til, saa giør man til.
Saa grynte Grise efter, som gamle Sviin for. Ll.
Offer som Helgen! S.
Bytten som Laaget. S.

Moden skiænkes, som Manden er til. S.

2480. Som vundet, saa rundet. S.

Det gaaer, som det kommer.

Som de gamle Fugle sjunge, saa kviddre de Unge. S.

Ihvor en Mand sig vender, ham hændes alt som han trender. Rk.

Som man har brokket i, maa man søbe af.

2485. Faa som Fader og Ingen som Moder. S.

Som Urten, saa Lugten. M.

Hip som hap, skip som skap, Ræv som røde Hunde.

Som du er mod dine Forældre, bliver dine Børn mod dig.

Somme brouter og har Intet, Somme klynker og fa'r Intet.

2490. Somme har Pungen og Somme Pengene.

Man skal have Somt for Hellig=Feir og Somt for Kuld og Veir. S.

Somt er i Klæderne skaaret og Somt i Kiødet baaret.

Sorg giør blege Kinder og sure Øine. Al.

Sorg er ei Syster, skiøndt hun sover nær. Al.

2495. Ingen Sorg uden Syster. S.

Man har mange fremmede Sorger.

Den vil ei længe leve, som ingen Sorg vil lide. Al.

Sørg ikke for din Moder, saalænge din Fader lever!

Sørg ikke for den Dag, du kanskee aldrig lever!

2500. Lad Hunden sørge, han har fire Fødder og ingen Sko til dem! S.

Fy dig an, hvor du er sort! sagde Gryden til Kjedelen. Al.

Sort Svend faaer ogsaa hvid Mø. S.

De sorte Ræve ere de listigste. S.

Man skal ikke giøre Sort til Hvidt eller Hvidt til Sort.
2505. Sort Ko giver ogsaa hvid Mælk. Ll.
Man sover ikke alt det man snorker. Ll.
Heller sove for Intet end slide for Intet.
Somme kommer sovende til Lykken.
Man sover sig ikke ind i Himmerig.
2510. Hvem der sover Herremands-Søvn, skal have Hundedrengs-Davre. S.
Hvem der staaer op til Middag, sover ikke hele Dagen. S.
Svar er den Søvn, som i Synden soves. Ll.
Vaag op, du som sover!
Spinke og spare, det kan længe vare.
2515. Bedre at spare fra Bredd end fra Bund. Ll.
Hvad der er spart, er fortjent.
Den Blomst, som spares for Bien, gaaer tit i Svinet. M.
Spar mens du har! siden er det bagefter.
Somme sparer paa Skillingen og lader Daleren springe.
2520. Det er ikke Alle, som forstaae Spas.
See dig i Speil!
Speilet nytter ei, naar Pletten bliver siddende. M.
Spidsfindigt Raad lykkes sjelden. M.
Spild ikke dine Ord!
2525. Det er ikke Kæmpe-Sædd sin Kraft paa Steen at spilde. S.
Sanker Smulerne op, saa Intet spildes!
Spild ikke Guds Gaver!
Hvad der falder af Næsen i Munden er ikke spildt.
Mangen En spilder meer end han giver bort.
2530. Silke-Ormen spinder sig ihiel. M.

Spot giør ingen Mand godt.
Det er stor Spot ei at lære noget Godt. Ps.
Spotten og Skaden følges gierne ad.
Gud lader sig ikke spotte.
2535. Hvem der spotter Andre, bliver ei selv uspottet. Ll.
Kiendte hver sig, spottede Ingen mig. Ll.
Der kommer tit Ild i Spotterens Huus. Ll.
Man kysser tit den Haand, man heller vilde spytte paa.
Mangen En maa selv søbe den Kaal, han har spyttet i.
2540. Man maa have sin Spytten fri.
Spøg kan let blive til Alvor.
Een Tosse kan spørge meer end syv Vise kan svare paa.
Det Onde skal nok spørges.
Spørg dig selv!
2545. Man kan spørge sig frem hele Verden igiennem.
Svar ikke før du bliver spurgt.
Der giøres mange unyttige Spørgsmaal.
Er det et Spørgsmaal, om Kongen er Adel!
Hvo, som staaer, see til, han ikke falder!
2550. Alting staaer til det falder.
Man staaer bedst paa sine egne Been.
Det er stivt at staae i Gabet.
Det er ikke Enhver, der kan staae for Styret.
Det var godt at Stakke fik ingen Hale. Ll.
2555. Hvad skal den stakkede Hund paa den høie Kværn! Ll.
Stakket er Hønse-Flugt. Ll.
Om Stats-Anliggender skal man tale sagte.
Man kan let løbe sig en Staver i Livet.
Hvo ilde stavrer, han ilde giærder. Ll.
2560. Stavrende Mand skal sig ved Kiep støtte. Ll.
Tagdrypp huler Steen.

Slaae Steen mod Potte eller Potte mod Steen, det bliver Potte til Meen! Ll.

Jeg kiender en Steen, der vender sig, hvergang den lugter nyt Brød.

Hvem har fundet de Vises Steen?

2565. Den sover hardt, der sover som en Steen.

Naar man skriver et vist Navn paa en Steen, kan man slaae en Hund ihiel dermed.

(Det er sørgeligt) som en Steen maa græde over.

Naar Folk skal tie, skal Stenene raabe.

Somme Folk har et Steen-Hjerte.

2570. Stifbarn er aldrig saa sødt, man saae jo heller at det var dødt. Rk.

Bøn stiger op og Naade stiger ned. S.

Hvad man kan naae med Hænderne, behøves ingen Stige til. M.

Stikpiller er haarde at fordøie.

Det stille Vand har den dybe Grund.

2575. Han stiller slet sin Mund, som ilde rimer. Ll.

Han kan ilde stjæle, som ei kan skjæle. Ll.

Hvem der har stjaalet, stjæle ikke meer!

Jeg kiender dog en Mand, sagde Tyven, som stjal til han blev rig, saa holdt jeg op.

Hvem der stjæler Ærter og saaer, faaer Bønner igien.

2580. Var der ingen Hæler, blev der heller ingen Stjæler.

De store Fiske æder de Smaa. Ps.

Naar de store Klokker gaae, hører Ingen de Smaa. M.

Store Ord fylder ei Sække. S.

Alle uægte Børn er af stor Familie. S.

2585. Øl giør store Ord. Ll.

Koen malker ikke desmeer, fordi Kanden er stor. S.

Tro ei din egen Skygge, naar den er stor! M.

Man tager ei store Fiske i grundt Vand. Al.
Ondt er stor Steen langt at kaste. Al.
2590. Stor Herre uden Svende er lidet værd. Al.
En stor Sum har altid den mindre i sig. S.
De Store stikker gierne Hovederne sammen.
Det gaaer stort til med de Store (de har Smørrebrød i Lommen).
Hvem der piller Kirsebær med de Store, faaer Stenene i Dinene.
2595. Store Ord og fedt Flæsk hænger ikke fast i Halsen.
Store Stæder, store Synder.
Den skal have en stor Stumpe, som vil dyppe en Anden ud. S.
Smaa Sorger tale, de Store tier. S.
Det er ikke alt godt, som stort er.
2600. Fuglen bygger ei sin Rede større end Vingerne række. M.
Vid stunder Bælg, som baaren er. Al.
Stundum Lam og stundum Løve! S.
Med stærke Folk er det gierne Knald og Fald.
Man skal ikke sætte Støtter under nye Huse.
2605. Sulten Luus (Flue) bider værst.
Naar man er sulten, smager Alting godt.
For de Sunde er Alting sundt.
Man kan drikke saalænge paa Andres Sundhed, at man mister sin egen. S.
Han æder ogsaa sur Kraas, som har Ko i Baas. Ps.
2610. Sure Æbler giør ømme Tænder.
Imellem maa man bide i et surt Æble.
Efter den søde Kløe kommer den sure Svie.
Det er sødt at drikke, men surt at betale.
Da begynde Svanerne at synge, naar Roggerne tie. S.

2615. Det er ikke værdt for Svanen at lære Ørnens Unger at synge, de æde kun dens Æg. S.
Sød men kort er Svane-Sangen.
Det er ikke hvert Ord, man skal svare til (sagde Manden, de kaldte ham en Tyv).
Intet Svar er ogsaa et Svar.
Før ikke Svig til Torvs! Ll.
2620. Liden Svig giør sjelden rig. Ll.
Sviger du Hesten i Hækken, da sviger han dig i Bækken. S.
Immer svige de Svorne, ei de Baarne. Ll.
Man skal ikke kaste Perler for Svin.
Kløer man Svinet, da lægger det sig i Skarnet. S.
2625. Der gaaer mange Svin paa to Been.
Naar Fanden bliver syg, vil han være Munk. S.
Læg dig aldrig syg for lidt!
Sygdom er hver Mands Herre.
Syn er Sagn rigest. Ll.
2630. Syn gaaer for Sagn (uden i Kongens Gaard).
Af Syne, af Sind.
Enhver er hans Synd sød og hans Anger leed. Ll.
Der var Syv, Fanden græd for og fik Intet af.
Søde Folk ere gierne falske.
2635. Sødgiern (slikmundet) Kone sanker sjelden sur Føde. Ll.
Søen tærer.
Sølvhammer bryder snart Jerndørre. S.
Det er en taalmodig Mand, som man kan træde i Hælene og, naar han vender sig, spytte i Øinene.
Taalmodighed overvinder Alting.
2640. Taals-Vognen brast aldrig (uden i Bissenberg-Gyde og i Tryggevælde-Stræde).
Naar Sigen (Sikken) vinder, taber Bonden. S.

Taft er bedre end Vadmel.
Tak kan man faae for alt det, man har.
Af Tak døde Smedens Kat.
2645. Tak du Gud, du kom ikke for Ribe-Ret (sagde Kiællingen til sin Søn, da hængde de ham i Varde-Galge). S.
Tak ikke for tidlig!
Tak for naadig Straf!
Takkeløs Gierning er immer tung. S.
Tal ikke om det, saa har det ingen Magt!
2650. Kvinde-Tale er alt som Krager gale. L.
Ræven tager ogsaa af talte Giæs.
Tand for Tunge er ingen Last, med Klaffer har Mangen sin Lykke bortkast. Pj.
(Der tales meget) som kommer aldrig indenfor Tænderne.
Naar har Gaasen Tandpine?
2655. Sang og Spil dæmper Sorg og Graad, men ikke Tandpine. S.
Tanker er toldfrie.
Tanker kommer ei til Things. S.
De Baand er endnu ikke fundet, hvormed Tanker er bundet. S.
Var Tanker Thingsvidne, da blev mangen ærlig Mand gjort til Skielm. S.
2660. Gierning vil have Tid, men Tid vil ogsaa have Gierning. M.
Tiden er kostbar (der maa spilles høit).
Tiden gaaer og vi gaaer med.
Tiderne forandrer sig.
Der er Tid til at tale og Tid til at tie.
2665. Det skal tidlig kroge, som god Krog skal vorde.
Bedre er onde Tidinger end ingen. S.

Den skal være tidingefuld, som ei er kiærkommen. S.
Han kom tidsnok, som blev hængt ved Lys.
Faa vide tiende Mands Tarv. Ll.
2670. Hvo giver dumme (tiende) Lam? Ll.
Tiendes Ord kommer ei til Things. S.
Hønen mister tit sit Æg, for hun kan ikke tie. S.
Det er bedst at tie med Skaden.
Hvem der tier, han samtykker.
2675. Heller taugt end tarveløst mælt. Ll.
Taugt kan siges, men Sagt ei ties. S.
Tiende Hund og tyst Vand har bedraget mangen Mand. S.
Den er aabenmundet, som ei kan tie med sig selv.
Fruentimmer, siger man, kan ikke tie.
2680. Den tier først, som har bedst Forstand.
At overvinde er menneskeligt, at tilgive er guddommeligt. M.
Tillavningen er det værste, sagde Drengen, han skulde have Riis.
Tirsdag er Time-Dag (Lykkedag). Ll.
Hesten staaer tit med Hø og gnægger efter Halm. S.
2685. Rimere er tit Primere. S.
Man kan faae ondt af at høre Noget for tit.
En god Vise kan man ikke kvæde for tit.
Det skeer tit, som mindst formodes.
Tit forgaaer hvad man nægter sin Ven. Ll.
2690. Man slaaer tit paa Vognen og mener Hestene.
Tit vorer Klinte efter Hvede-Sæd. Ll.
Ingen kan tjene to Herrer tiltakke. Ll.
Ilde skaaret Haar er to Mænds Skam. Ll.
To Store kan ikke rummes i een Sæk. S.
2695. To Fugle drage bedre til Rede end een. Ll.

Havde Katten to Vinger, beholdt Spurven ikke een. M.
Fire Oine see meer end To.
Det er godt at have to Øren (saa hvad der gaaer ind ad det ene, kan gaae ud ad det andet).
Saa vist, som To og To er fire.
2700. Man skal ikke have to Tunger i een Mund.
Man skal ikke have to Svogre til een Datter. Ll.
Heller to Gange maalt end een Gang feilet. Ll.
To Sangere kan høres, men ei to Talere. S.
Enhver Ting har to Sider.
2705. Man kan klippe sine Faar to Gange om Aaret, men ikke flaae dem. S.
Der er to Meninger om en Tale.
Hvad To kommer tilrette om, kommer ikke den Tredie ved.
To Koner i eet Huus er som to Katte om een Muus.
Naar To brydes, falder den Voveste.
2710. Naar To trættes, sige de ei Begge eet. Ll.
Naar To trættes om en Ting, tager den, som eier. Ll.
Hvem der vil jage en Anden over tre Giærder, maa selv over de To. S.
Suus og Duus giør tomt Huus. S.
Fyldevom er immer tom. S.
2715. Tomme Vogne rumle altid mest.
God Tone kommer af tomme Kar. S.
Hvem vil bindes op ved tom Hæk?
Den Pung er tom, som Andenmands Penge ligge i. Ll.
Naar Krybben er tom, bides Hestene.
2720. Hvad kan man giøre med to tomme Hænder?
Man har før seet bundet for en tom Sæk. S.
Den Skieppe er topmaalt, som Skyldneren sætter sig paa. Ll.

Var ikke Torden, da ødelagde Trolde Verden.

Skal jeg tage Tornen af en Andens Fod og sætte i min? S.

2725. Tosse er mellem Folk, som Ugle mellem Krager. Al.

Naar Tosser kommer til Markeds, faaer Kræmmeren Penge.

At give Tosser Raad, er som at slaae Vand paa en Gaas (den ryster det af sig). Al.

Tragt efter en Guld-Vogn, saa faaer du Lunstikken.

Der er trangt Rum i den vide Verden.

2730. Alle gode Ting er tre.

Gløb i Skiød, Orm i Barm og Muus i Dyne er tre slemme Giæster. Al.

Tre Ting er uovervindelige: Sandhed, Nødvendighed og en god Samvittighed. S.

Tre onde Ting er Røg og Smøg og onde Kvinder.

Der er tre hvide Ting: Snee, Sølv og graa Haar, men den Fjerde: et oprigtigt Hjerte, overskinner dem Alle. S.

2735. Et Gjærde varer tre Aar, en Hund tre Gjærder, en Hest tre Hunde, et Menneske tre Heste.

Trediemand spiller under Bordet.

Naar Præsten og Bøddelen samles, maa en Skielm være Trediemand. S.

Hvert godt Reeb er trestrænget. Al.

Man triller aldrig Æblet saa langt, det smager jo ad Roden. Al.

2740. Pokker troe Munken naar han bliver grønklædt. S.

Troe ingen Ulv paa vilden Heed og ingen Kræmmer paa hans Eed! S.

Troe Alle vel, men dig selv bedst!

Somme vil ikke engang troe deres egne Øine.

Tro flytter Bjerge.
2745. Hvad man ønsker, det troer man let.
Der er ogsaa en Kulsvier-Tro.
En god Bonde-Tro er den bedste. S.
Trold boer ogsaa i helligt Huus. S.
Naar Christendommen bliver dem for stærk, da flytter Troldene.
2750. Ingen giør sig til Trold, uden han er det.
Til Trolde skal Torden-Stene. M.
Truer du, saa slaaer jeg.
Hvem der døer af Trudsel skal begraves i en Mødding (opstaae af Skarn).
Spil ikke dine Trumfer for tidlig ud!
2755. Somme Folk maa tages med en Trumf.
Den er god at trække, som gaaer selv.
Naar Træl skal trives, maa Ædling fordrives. S.
Naar Tyvene trættes, faaer Bonden sine Koster. S.
Hvem vil trættes om Keiserens Skiæg?
2760. Hvem der ikke kiender sig selv, lad ham trættes med sin Nabo! S.
Immer vil Kiælling have sin Trætte-Traad. S.
Hvem der gik feil, skal ikke trættes ved at vende om. S.
Tungt Arbeide giør let Søvn. M.
Hold Tungen lige i Munden!
2765. Det er galt Tydsk, som Ingen kan læse.
Dreng, hent Vin! Jomfru, skiænk i! Bonde, betal! (sagde den Tydske Herremand). S.
(Vær ikke) saa vred som en Tydsker!
Skal jeg lære dig at skrive Tydsk?
Tyk Hud agter ei Loppestik. S.
2770. Det er det Tykke, der koster Pengene.

Blodet er aldrig saa tyndt, det er jo tykkere end Vand.

Bedre er tyndt Øl end tomt Kar. Ll.

Fromt Folk er kun tyndt saaet. S.

Tyv tænker, hver Mand stjæler.

2775. Kunde Tyven sværge sig fra Galgen, kom han aldrig i den.

Redder du Tyven fra Galgen, da knækker han først Halsen paa dig.

Tyve stjæler fra Tyve Alt hvad Tyve har.

Hvem der stjæler, er en Tyv.

Hold paa Tyven!

2780. Tyve-Lykke er Galgen-Frist.

Har man ikke Noget at tælle, har man heller ikke Noget at sælge.

Man kan tæmme vildt Dyr, men ei ond Kvinde. Ll.

At tie og tænke kan Ingen krænke. S.

Godt er at spille, mens Tærningen holder. Ll.

2785. Tæt Skib flyder, det Lække synker. M.

Det er tørt at tærske for Langhalm.

Det er Godt at have Sit paa det Tørre.

Tør Ved giør rask Ild. S.

Tørre Stikker sætter Ild i de grønne. M.

2790. Spyt paa en Kiep, og giv ham baade Vaadt og Tørt!

Den vækker Iis, som tørster. Ll.

Uden Øl og Mad er Helten ingen Ting.

Ufei Mand færdes trygt om Land. Ll.

For ugiort Gierning boder man ufødt Fæ. S.

2795. Det duer ikke at seile i ugjort Veir. Ll.

Ingen maa dømmes uhørt.

Ukrud forgaaer ikke.

Ulige Fade giør ulige Dine.

Der ulmer tit Ild under Asken.

2800. Hvo Ulov driver, han Ulov nyder. Ll.

Vær Ulv Paternoster, han siger dog: Lam, Lam! Ll.

Det tuder Alt, hvad af Ulve kommer. Ll.

Hvad der først er i Ulvs Mund, kommer ei let ud igien.

Der er ogsaa Ulve i Faare-Klæder.

2805. Den ene Ulykke rækker gierne den Anden Haand.

Man maa sig for sin Kage umage. S.

Du skal ikke sværge for ugangen Ting. Ll.

Umulige Ting maa man ikke forlange.

Den Steen maler ogsaa, som under ligger. Ll.

2810. Alle Ting er underlige.

Griis maa tit undgiælde, hvad gammelt Svin giorde. Ll.

Leergryde maa tit undgiælde, at hun gierne vil age. Ll.

Den Gamle kan man undrende, men ikke undraade. S.

Der er ingen Regel uden Undtagelse.

2815. Unge til Daad, Gamle til Raad! S.

Den Sommer-Lyst varer ei længe, betænker det, I unge Drenge! S.

Gammel til Hove og ung i Kloster! Ll.

Unge Piger har ti Sind over en Dørtærskel.

Ung Engel, gammel Djævel. Ll.

2820. Den Unge vil gierne leve, den Gamle nødig døe. M.

Af Ungdoms Plante er Alderdoms Frugt. S.

Ungdommen raser (sagde Kiællingen, hun sprang over et Halmstraa).

Ungdom og Viisdom følges sielden ad.

Hvad man i Ungdommen nemmer, man i Alderdommen ikke forglemmer.

2825. Heller Uret lide end Uret giøre! M.

Uretfærdigt Gods lykkes ikke.

Uretfærdige Penge stopper uretfærdigt Hul.

Hvem der er uretfærdig i det Smaa, er det og i det Store.

Hvem der kan gaae igiennem Verden uskiændt, kan gaae igiennem Helvede ubrændt.

2830. Usel er Usle værst. Ll.

Usmurt Vogn vil gierne knarke. S.

Ustævnt skal være unævnt.

Usvoret er bedst.

Uventendes Giæst faaer Uventendes Retter.

2835. Den er uviis, som staaer i sit eget Lys. Ll.

Af ugjorte Æg er uvisse Unger. S.

Der skal Vid til Vaande.

Naar en Mand vaandes, da vildes ham Raad. Ll.

Der kan sidde et Fløiels Hjerte under en Vadmels Kofte.

2840. Valne Hænder, varme Hjerter.

Slaae Vand i Blodet!

Vind og Vand maa have sin Gang.

Vanen er den anden Natur.

Det er ikke godt at vænne det Svin af Vang, som er i vant.

2845. Der vanker ikke Steg til Pirres, uden den falder i Asken.

Var dig for Hunden! Skyggen bider ikke. S.

Der er Nødde i Vedkasst. S.

Den Vei er ond at finde, som Skibet gaaer i Hav. Ll.

Det er godt at finde Ven paa Veie. Ll.

2850. (Gud naade den, som) har kun Dagen og Veien!
Een Vei skal man ud.
Den Vei er bred, som fører til Fordærvelse.
Der er Noget i Veien, hvor man kommer.
Du skal veie den Vældige. Ll.
2855. Det veier Alt, som ved hænger. S.
Hvem kan veie hvert Ord, man siger?
Man kan ei Alt i Skaaler veie. Ll.
Den, som skrifter vel, bliver vel afløst. S.
Den Vise, som er vel hørt, er ogsaa vel kvædet. S.
3860. Hvem der ei bygger vel, bleger ikke vel. S.
Velkommen, som til bær! S.
Gode Venner ere altid velkomne.
Man skal see Vellysten bagfra, naar hun gaaer, ei forfra, naar hun kommer. S.
Tit er Vaade nær, vel den, som er vel signet! Ll.
2865. Vin giør veltalende. S.
Man har gierne Ven hos Uven. S.
Straf din Ven hemmelig og roes ham aabenlydt! S.
Ingen er Ven, uden han er Vens Ven. S.
Mange Venner og Faa fuldtroe. Ll.
2870. Hvad man ikke vil høre af sin Ven, maa man høre af sin Fiende.
Det er en god Ven, som varer En ad sin Skade. S.
Gode Venner har Alt tilfælles.
Det er vore Venner, vi skal leve af, sagde Kiøbmanden, vore Fiender kommer kke til os.
Noget for Noget, om Venskab skal holdes.
2875. Kande over Gaard og Kande hjem igien, giør længst Venskab. Ll.
De er ikke alle Venner, som smile. Ll.

Med Lykken vender mangen Ven Ryggen.
Een Fiende er formeget og hundrede Venner ei Nok. S.
Til Venne-Huus er ingen Omvei.
2880. Meget gaaer i Venne-Vold.
Bladet kan snart vende sig.
Den Steen, som tit vendes, bliver ei mosgroet. Al.
Hvor tit end Heiren vender sig, har den dog Halen bag sig. Al.
I en heel Skieppe Venter er der ikke en Haandfuld Visser. Al.
2885. Vent ikke formeget af Lykken!
Man kan vente længe, inden der flyver En stegte Spurve i Munden.
Verden hænger ikke i et Flynderskind.
Verden er gal.
Verden er en stor Daarekiste.
2890. Op og ned er Verdens Løb.
Man maa tage Verden, som den er.
Det gaaer ingensteds saa galt til, som i denne Verden.
Verden skal ødelægges, lyksalig den, som hjelper til!
Man skal giøre sig Verden saa nyttig, som man kan.
2895. Lad Verden gaae sin skiæve Gang!
Hvad, om du havde al Verden, og du saa ikke kunde p....!
Vil man igiennem Verden, maa man vide at snoe sig.
Der er Folk nok i Verden.
Har Verden staaet saa længe, holder den vel nok os ud.
2900. Man maa lade Verden jævne sig selv.
Guds Rige er ikke af denne Verden.

Vee den, som sælger sit Hø, naar Viben kommer! Ll.
Den som vide far, bliver meget var. S.
Hvo som veed sin Herres Villie og ikke giør derefter, han faaer mange Hug.
2905. Alting er en Videnskab.
Den skal vidne, som af veed. S.
Viis mig din Tro af dine Gierninger!
Hvem der vil have Jule-Sommer, skal have Paaske-Vinter.
Katten vil nok have Fisken, men ikke væde Kloen. Ll.
2910. Man vil nok have Øren i Hovedet paa En, men ikke selv holde om Skaftet. S.
Hvem der vil Øiemedet, maa ogsaa ville Midlerne.
Hvem der vil dandse, maa betale Spillemands-Penge.
Hvem der vil spise Æg, maa taale at Hønsene kagler. S.
Hvem der vil slikke Honning, maa ikke ræddes for Bier. S.
2915. Hver giør hvad han kan, og Gud hvad han vil. S.
Vil ikke En, saa vil en Anden.
Vil ikke de Syge, saa vil de Sunde.
Hvem der vil leve længer end Gud vil, skal føde sig selv.
Vil du med, saa hæng paa!
2920. Det var ilde, ei at kunne naar man vilde!
Er du vildøv, saa gid du blive stildøv!
Det tykkes godt, hvad med Villie skeer. Ll.
Duk dig og lad gaae over! Veiret vil have sin Villie! S.
Naar Barnet faaer sin Villie, græder det ikke.
2925. Mands Villie, Mands Himmerig.

Villie er ikke Lands-Ret. Ll.
En god Villie drager et stort Læs.
Gud kiender Villien.
Vorherre tager Villien i Gierningens Sted.
2930. Villig Hest skal man taalig kiøre.
Tilvands har man ikke Vinden i Svøben.
Vær ikke som Vinden blæser!
Løb ikke med en halv Vind!
Legeren leger for han vil vinde. Ll.
2935. Vinde og tabe er Kiøbmands Brug.
De vil alle holde halvt med ham, der vinder.
Den er vis, som ihænde har.
Heller i Visse end i Vove.
Harm volder Helvede. S.
2940. Man volder hvad med Villie skeer.
Dristig vovet, halv vundet.
Onde Urter vore mest. Ll.
Vrag er vist Sømærke. M.
Gud giør ei Vrag uden Sag. S.
2945. Vrang Hørelse giør vrang Fremførelse! Ll.
Saatte (ikke usaattes) er Sydskende vrede. Ll.
Mange er Veiskiel i vred Mands Hu. Ll.
Hvem der giør sig vred for ingen Ting har to Umager (først at giøre sig vred og saa at gjøre sig mild igien).
Er du vred, saa er Gaden bred, Stenene haarde at bide i og Rendestenen blød at ligge i.
2950. Vred Mand er som ulædsket Kalk. S.
Straf ei i Harm og skriv ei i Vrede! M.
Mands Vrede giør Ingen Ret. S.
Man kan vænne sig til at æde Skovæbler.

Somme Folk er ikke værd at hilse paa en Vei.
2955. Meget er ikke værdt at tage op paa en Vei.
Meget er ikke værdt at reise sig ret op for.
Den er god at værge, som Ingen vil hærge. Ll.
Værge byder Landefred. S.
Bonde er Boes Værge. S.
2960. Viben vil værge hele Marken og kan ikke værge sin egen Rede. Ll.
Viis uden Værk er som Bi uden Honning. M.
Værket priser Mesteren.
Det kan ikke gaae værre end at vælte.
Den hvide Djævel er værre end den Sorte. S.
2965. Det er ondt at stjæle, men det er værre at bære igien. S.
Det bliver jo længere, jo værre.
De faaer det værre, som kommer efter.
Kiven yppes immer af det værre Hjul. Ll.
Moddingen stinker værst i Solskin. M.
2970. Saa skal Væven være endt, at det Bedste er ind vendt. Ll.
Præsten væver Kirkens Vadmel.
Af ydmyg Munk bliver stolt Abbed. M.
Ydmyghed gaaer for Ære og Hovmod staaer for Fald.
De som vel yndes, de vel findes. M.
2975. Det er en Ynk at høre Luus hoste (de er saa trangbrystige).
Den Mad bliver ilde sunket, som grædelig ædes. Ll.
Avlingen æder sig selv op, men dog æder Husbonden med. S.

Har en Hund bidt mig, har han dog ikke ædt mig. Ll.

Æd ikke den, som levende gaaer! Ll.

2980. Brød som er ædt, bliver snart forglæt! Pf.

Giøgen æder sin egen Moder. M.

Jo ædlere Blod, des mildere Mod. S.

Ædrue Mænd skal Retten pleie. Ll.

Som man ældes, saa arges man.

2985. Ældst Raad er bedst. Ll.

Elle-Pigen er fortil deilig og from, men bagtil huul og tom. M.

Æren er det feireste Træ i Skoven. S.

Med Æren er Alting tabt.

Æren fægter ikke for Helten, men Helten for Æren. M.

2990. Man maa ogsaa giøre Noget for Ærens Skyld.

Man maa have Ære i Livet.

Den forfængelige Ære kan man gierne undvære.

Ære den, som Ære bør!

Hvo æreløs lever, han æreløs døer. Ll.

2995. Lad godt være ærligt!

Man kan snakke som en ærlig Mand, og dog pege som en Skielm.

Ærlighed varer længst.

Mangen En gaaer en Andens Ærende og rygter sit eget. S.

Tit æde Hunde anden Mands Ærende op. S.

3000. Har man intet Ærende, saa giør man sig et.

Hvor der er hvide Katte, har Rakkeren altid Ærende. S.

Hvor Løve-Huden slipper, der øger man Ræve-Bælgen til. S.

Man har ikke Øine i Nakken.
Man seer ikke meget med de Øine, der skal trykkes i Hovedet. S.
3005. Rør ikke ved Øie-Stenen!
Immer yppes Kiv i Ølkones Huus. Al.
Man skal høre meget, før Ørene gaaer af.
Hvad Øret ei hør, det Hjertet ei rør.
Der slaaes mangt et Slag i Øre-Sund, som der kiendes Intet efter. S.
3010. Ørnen slaaer ikke ned efter Muldvarper. S.
Den Ørne-Unge, som blinker for Solen, er en Vanslægtning. M.
Øvelse giør Mesteren.

